

Berî 15'ê gelawêjê şer germtir dibe

Li Çiyayê Kato çalakiya mezin

Gerilayan "Bayrak Tepesi" vegirt

✓ Hate ragihandin ku gerilayan êrîşek bîriye ser girê ku leşkerên tirk navê "Bayrak Tepesi (Gira Alê)" lê kiribû, piştî şerekî nîv saetê, gerilayên ARGK'ê ev gir ji vegirtiye. Di vî şerî de jî 15 leşker hatine kuştin. Dîsa hate gotin ku, gerilayan di cihê ala tirk de alên ERNK û ARGK'ê daçikandine, di çalakiyê de 4 gerilayan jiyana xwe ji dest daye, 4 heb jî birîndar bûne.

Çabkoyên li Başûr

✓ Ne tenê li Bakur, li Başûr jî di navbera hefteyekê de gelek çalakiyên gerilayên ARGK'ê pêk hatine. Wekî mînak roja 3'yê mehê gerilayan saet di navbera 6 û 7'an de riya navbera Hacı Umran û Çomanê birîne. Sê erebeyên leşkerî yê PDK'ê ku xwestine destkariyê bikin, ketine kemîna gerilayan û hatine rûxandin. Hate daxuyandin ku, gelek kuştî û birîndarê PDK hene.

R 3

Hevpeyvîn: Ez lawê rojeveke gelêrî me - Rûpel 8-9

Şehîd: Mahmûd Guden - Rûpel 6

Aborî-Civakî: Li Kurdistanê projeyên biyanan - Rûpel 4

Servet Özkan: Di şer de pêşî çand tê bînpêkirin - Rûpel 16

Mahmut Kılınç: Merheba rpl.5

Celalettin Yöyler: Kes bi dada me nepirsit... rpl.13

Lerzan Jandîl: Cezayê to panc markî ya! rpl.11

Serkan Brûsk: Çar rûmetên neteweyî rpl.7

Berî 15'ê gelawêjê şer germtir dibe Li Çiyayê Kato çalakiya mezin

Bi nêzîkbûna 15'ê gelawêjê re çalakiyên gerîlayên ARGK'ê li Başûr û Bakur zêde bûn. Di çalakiyên hefteyekê de bi dehan leşker, tîmên taybet, cerdevan û PDK'yî hatine kuştin, gelek jî birîndar bûne. Çalakiya herî mezin roja 2'yê gelawêjê li herêma Çiyayê Kato û Deriyê Kaç pêk hat, di vê çalakiyê de 40 leşker hatine kuştin.

Bi nêzîkbûna 15'ê Gelawêjê re şerê li Kurdistanê gurtir bû. Ji Dêrsimê heta Şîrnexê, ji Amedê heta qeraxa Behra Reş li gelek cihan çalakiyên gerîlayan pêk tên. Ev çalakî derbeyeke xedar li şerê psikolojîk ên dewleta tirk dixin. Êdî nûçeyên şer di çape, meniya tirk de jî bi berfirehî cih digirin. Her wiha hin kes bêbawerîya xwe li ser gotinên fermanarên artêşa tirk diyar dikin. Di şerê li Çiyayê Kato û Deriyê Kaç de, bi pey çavkaniyên ARGK'ê 40 leşker hatine kuştin lê bi pey çavkaniyên dewleta Tirkîyeyê, ew hejmar wekî 15 leşkeran diyar bû. ARGK'ê navê "Operasyona Şoreşger a Şehîd Hemze" li vê çalakiyê kir. Bi pey agahiyên ku bi dest ketine, hêzên gerîla şeva 2'yê gelawêjê, ji sê aliyan ve êrîş birine ser 6 tofên (bölük) artêşa tirk. Li vir şer 3 saetan kişandîye, li ser Girê Doçka du heb jê subay cendekê 20 leşkeran hatine dîtin, li ser Girê Bîkom jî cendekê 5 leşkeran hatiye dîtin.

Gerîlayan "Bayrak Tepesi" vegirt

Li aliye din hate ragihandin gerîlayan êrîşek jî biriye ser girê ku leşkerên tirk navê "Bayrak Tepesi (Gira Alê)" lê kiribû, piştî şerekî nîv saetê, gerîlayên ARGK'ê ev gir jî vegirtiye. Di vî şerî de jî 15 leşker hatine kuştin. Dîsa hate gotin ku, gerîlayan di cihê ala tirkan de alên ERNK û ARGK'ê daçikandine. Li gorî çavkaniyên ARGK'ê, di çalakiyê de 4 gerîlayan jiyana xwe ji dest daye, 4 heb jî birîndar bûne. Ev hejmar, ji hêla ajansên dewleta Tirkîyeyê ve hate selmandin. Çavkaniyên ARGK'ê navê 9 leşkeran jî dan. Bi pey heman çavkaniyan, gerîlayan gelek amûrên şer desteser kirine, hindêk ji wan ji ber ku neguhezbar (taşınılmaz) bûne, hatine rûxandin. Di nav tiştên ku hatine desteserkirin de, aleke tirkan jî hebûye. Her wiha hate daxuyandin ku, gerîlayên ARGK'ê di heman katê de êrîş birine ser Qereqola Elena û li wê derê jî qereqol bi çekên giran hatiye rûxandin, lê diyar nebûye ku ji hêzên artêşa Tirkîyeyê çend heb kuştî û birîndar hene.

Li dûv vê çalakiyê, hêzên dewletê bi sê tîpan (tugay) leşker kişandin herêmê û operasyon dane destpêkirin. Li hemberî vê operasyonê, hêzên ARGK'ê jî çalakiyan pêk tînin. Tê ragihandin ku, piştî vê çalakiyê Nexweşxaneyê Şîrnexê jî kesên sivîl re hatiye girtin.

Ji bilî vê çalakiyê di nava hefteyekê de li gelek cihên Bakur û Başûr çalakî pêk hatin. Bo nimûne, gerîlayên ARGK'ê roja 2'yê gelawêjê li ser rîya di

navbera Dêrsim û Pulurê (Ovacık) de kemînek danîne ber hêzên dewletê, di vê çalakiyê de assubayek, çawşekî pispor û 4 leşker hatine kuştin, serhengêk, tîmekî taybet û gelek leşker jî birîndar bûne. Li gorî daxuniyan, ARGK'ê ev çalakî ji bo tolhildana du gerîlayan, ku roja 26'ê tîrmehê bi destê hêzên dewletê hatin kuştin, pêk aniye.

Her wiha heman rojê gerîlayan rîya di navbera Dêrsim û Elezîzê li nêzî Pira Dînarê birîne û êrîşeke tund birine ser zerîpoşeke tîmên taybet. Di vê çalakiyê de 3 tîmên taybet hatine kuştin.

Li geliyê Kirdranûsa Culemêrgê gerîlayan mayin li girekî ku leşkeran lê nobet digirtiye, bi cih kiriye. Mayin roja 2'yê gelawêjê saet li dora 5.30 teqiyaye, di encama teqînê de gelek leşker mirine, gelek jî birîndar bûne.

Li Xweşnava Wanê roja 1'ê gelawêjê komeke gerîlayan avêtiye ser gundê Şeftanê, ku tê de 12 cerdevan hebûye. Ji wan 12 cerdevanan 9 heb dîl hatine girtin. Her wiha gerîlayan şênîyê gundê, ku ji 40 malî pêk dihatiye, li hev civandine û ji wan re sistema cerdevaniyê şîrove kirine. Li ser daxwaza gundiyan, ji bo carekê cerdevanên dîl serbest hatine berdan. Lê gerîlayan dest danîne ser 9 keleşnikofan û hinek amûrên şer.

Dîsa li Erzîromê şeva 3'ya gelawêjê gerîlayan avêtiye ser gundê cerdevanan ê bi navê Ağaç, di êrîşa ku ji nişka ve pêk hatiye de, cerdevanan bersiv daye, şerê demeke kurt dom kiriye. Lê li ser xesarên cerdevanan agahî bi destê çavkaniyên ARGK'ê neketine. Lê hêzên dewletê ku hatine hawara cerdevanan, ketine kemîna gerîlayan, erebeyeke leşkerî li mayîna gerîlayan qelibîye û erebeya li

pey wê jî li wê erebeya pêşîn qelibîye û piştê jî di zinêr wer bûye. Der barê zayiyatên hêzên dewletê de agahiyên sere-rast bi dest neketine.

Li Dêrika Mêrdînê jî gerîlayan avêtiye ser gundê Zorova ku tê de cerdevanên ji eşîra Metîna niştêcih in, di vê êrîşê de du cerdevan bi xedarî birîndar bûne. Hêzên ARGK'ê li ser rîya di navbera Midyad û Nisêbinê de jî êrîşek birine ser hêzên dewletê, li ser encamên vê çalakiyê agahiyên sererast bi dest neketine.

Li hemberî hêzên dewletê yên ku derketine operasyonê, roja 2'yê gelawêjê li pesara di navbera Mûş û Qulpê de êrîşeke gerîla pêk hatiye. Şerê ku piştî vê êrîşê derketiye, bi qasî saetekê dom kiriye. Di vî şerî de 2 leşker hatine kuştin, 3 leşker jî birîndar bûne.

Gerîlayên ARGK'ê li gelek cihan jî rê birîne û erebe dane sekinandin, piştî raçavkirina nasnameyên rêwiyan, ji wan re propoganda kirine.

Roja 2'ê gelawêjê saet di 14.00'an de gerîla rîya di navbera Pertag û Xozatê de birîne û nasnameyên rêwiya raçavkirine. Gerîlayên ARGK'ê şênîya gund li hev civandina û ji wan re propoganda kirine, piştê jî rê dane wan. Li herêma Aşşekera Pertagê kepçe û kamyoneke kesên ku li xezîneyê digerîyane, ji hêla gerîlayan ve hatiye şewitandin.

Her wiha gerîlayên ARGK'ê rîya di navbera Çewlik û Elezîzê de rê birîne û nasnameya rêwiyan kontrol kirine. Di vê bûyerê de sê wesayîten Belediyeya Çewlikê hatine şewitandin.

Çalakiyên li Başûr

Ne tenê li Bakur, li Başûr jî di navbe-

ra hefteyekê de gelek çalakiyên gerîlayan ARGK'ê pêk hatine.

Wekî mînak roja 3'yê mehê gerîlayan saet di navbera 6 û 7'an de rîya navbera Haci Umran û Çomanê birîne. Sê erebeyên leşkerî yên PDK'ê ku xwestine destkariyê bikin, ketine kemîna gerîlayan û hatine rûxandin. Hate daxuyandin ku, gelek kuştî û birîndarê PDK hene, lê agahiyên teqez bi dest neketine.

Dîsa hate ragihandin kontrolên hêzên ARGK'ê yên li derdora Sîdeka û Bira-dost jî zêde bûne. Di kontrolan de gerîlayan roja 2'yê gelawêjê dest danîne ser 7 erebeyên PDK'ê. Her wiha 9 keleş, 1 B-7, 1 Arbîkî, dûrbînek û gelek cebil-xane hatine desteserkirin, gerîlayan hin kesên gumanbar jî girtine. Li deşta Herke 10 PDK'yîyan tevî 6 keleş, biksiyekê xwe spartine hêzên ARGK'ê.

Roja 3'yê mehê serê sibê hêzên gerîla avêtiye ser deriyê gumrikê yê Haci Umranê û hêzên PDK'ê ji wir reviyane. Li ser vê yekê gerîlayên ARGK'ê erebeyeke li wir rûxandine û ji wir veqetiyan. Li Dêsta û Hertê gerîlayan mayinên ku ji dûr ve tên teqandin, di çeperê PDK'ê de teqandine. Di vê bûyerê de fermanarêkî PDK hatiye kuştin, 3 heb PDK'yî jî birîndar bûne. Li Sîdeka şantiyeya hêzên PDK'ê bûye hedefa cerda gerîlayan. Li gorî agahiyan piştî ku hêzên PDK ji şantiyeyê reviyane, gerîlayan 2 dozer şewitandine. Gerîlayan li gund lêgerîn pêk anîne, di vê lêgerînê de 4 heb PDK'yîyên çekdar xwe radestî gerîlayên ARGK'ê kiriye. Gerîlayan çekên wan desteser kirine û peyre jî ew serbest berdane.

Li Kurdistanê projeyên biyanan

Almanan rêhesin tercîh dikir. Ji bo beşa rîya Berlîn-Bexdayê ya ku di Kurdistanê re dibihure berpîrsê herî bilind, Împarator Wilhelmê 2'yemîn kete dewreyê. Ji bilî girîngiya wê ya stratejîk, ji bo bidestxistina darînga xav ên Kurdistanê û wekî cihê bazarê bikaranîna herêmê rîya hesin gelekî girîng bû.

Lawên volkanîk ên ku ji bilindahiyên çiyayên Kurdistanê ber bi xwarê ve herikîne, kortal û qeliştêk pêk anîne, bi tijîbûna van kurtal û qeliştêkan deştên bijûn pêk hatine. Ev deştên li quntara çiyayan, bîngeha kîşwerên (îqlîm) mîkrokîlima peyde kirine. Platoyên bilind, mîrg û zozan û wekî tiştêkî tamamkar çem û robarên zêde, nişaneyên dewlemendiyên jîrzemîna wî welatî ne. Her wekî tê zanîn, kanên dewlemend ên madenan dîsa li heman welatî ne. Hesin, krom, neft, gaza xwezayî û sifir (paxir) û destxistina cureyên din ên madenê û bikêrkirina wan di pêşesaziyê de, dewlemendiya kanên madenê binerdî nişan didin.

Pir-cureyî û dewlemendî bi tenê di kanaan de tune, her wiha di hacetên hilberînê û di hêzên hilberînê yên ku ku wan hacetan bi kar tînin de jî ew pir-cureyî û dewlemendî balê dikişîne. Pir-dengiya etnîk, olî û mezhebî, nakokiyên çinayetî û şeweyên hilberînê yên ku li gorî wê pir-cureyî teşe girtine gelek in.

Projeyên ku bi destê dewletên împeryalist hatine amadekirin û asta pêkhatina wan

A-Dewlemendiyên binerdî û neft

Ber bi dawîya sedsala 19'an, piştî ku neft bi awayekî berfireh di pêşesaziyê (endüstri) de hate bikaranîn, nefta Rojhilata Navîn gelekî bala dewletên împeryalist kişand. Pişporên ku di bin navê arkeolojiyê de xebat dikirin, li Kerkûkê kanên dewlemend ên neftê dozand. Li gorî pêşbîniyan, kapasîteya nefta Kerkûkê ji ya Bakûyê deh carî zêdetir bû. Şirketên neftê ji bo ku mafê bikaranîna nefta vê herêmê bi dest bixin, ketin pêşbirkê û keft û leftên ji bo vê mebestê, ku bi destê dewletan dihatin meşandin, gelekî gur bûn. Bi taybetî dewleta Almanyayê ku xwediye hêviyên mezin bû û Îngilîstanê ku dixwest serweriya herêma ji Rojhilata Navîn heta Asyayê bi dest bixe, ketibûn pêşbirkeke bêaman. Dewletên Yekbûyî jî di vî warî de rasterast dest diavêt projeyan û bi karwaniyê dest bi xebatê dikir. Dîsa di navbera Fransaya ku piştî Şerê Yekemîn ê Cihanê dest avêt herêmê û Îngilîstanê de jî neft bû mijara pêşbirkê.

Dewleta Osmanî ku bi potansiyela neftê hesiya, dema haydar bû ku, dê bi tena serê xwe nikaribe neftê kontrol bike, li gorî berjewendiyên xwe, li pey danîna pêwendiyên geriya.

Ji bilî neftê, di serî de hesin, sifir û krom, gelek jêderkên lajwerdê yên zengîn hene. Welatên Împeryalist ev jî di plan û pêşnûmeyên xwe de hewandin û bi mebesta bikaranîna wan dest bi xebatan kirin. Lê, di pêşbirkê de giranbûna neftê, lajwerdê din di asteke nizm de hişt.

B-Ferat-Dijle û Çandîr

Ger hilberîneke bi rek û pêk bihata kirin, gengaz bû ku li Mezopotamyayê hilberîna pembo û dexil derketa asteke bilind. Bi boçûna almanan pêkan bû ku pemboyê Mezopotamyayê li gorî yê Çukurovayê bi lêçûneke hindiktir bihata hilberandin û her wiha pemboyekî xweşiktir û pirtir bihata bidestxistin. Hilberîna dexil

sedema baş- hêjandina berhemên herêmê. Jixwe berê li Mezopotamyayê veguhestina li ser çeman hebû û vê yekê rewş hêsantir kiribû. Piştî ku Brîtanîyan îmtîyaz bi dest xist, beşdarbûna sernayeya Almanan jî hate rojevê.

C-Ramariyên Veguhestinê

Bijûniya erdê Kurdistanê û pîrbûna avê nişana dewlemendiya vî welatî ye.

jî dikaribû derketa asteke bilind.

Brîtanîyan berî wê, bo bikaranîna berhemên çandîr, xebatin dane destpêkirin. Ji çemên Ferat û Dijle projeyên bo pêkanîna avdan û veguhestinê ketin jiyane. Ji bo veguhestina berhemên çandîr û pêkhatina bazirganiyê gav hatin avêtin. Lewre di veguhestinê de bikaranîna çeman, dê bibûya

Brîtanî ligel ku bo bazirganiya ku digel Hindîstanê û welatên din ên Rojhilatê Dûr dikir, li pey riyên kurt bû. Her wiha ji bo bidestxistina zengîniyên herêmê di hewldanê de bû. Bi vê mebestê, karê veguhestina tiştan a li ser çemê ku di ser Trabzonê re û bi rîya Feratê di hate fikirin, di heman demê de dê bûbûya warê qezenca aborî.

Brîtanîyan ji bo vê pir hewl dan.

Berevajî vê, almanan rêhesin tercîh dikir. Ji bo beşa rîya Berlîn-Bexdayê ya ku di Kurdistanê re dibihure, berpîrsê herî payeberz, Împarator Wilhelmê 2'yemîn kete dewreyê. Ji bilî girîngiya wê ya stratejîk, ji bo bidestxistina darînga xav (heyberên kartenekirî) bikaranîna sererd û binerdên zengîn ên Kurdistanê û wekî cihê bazarê bikaranîna herêmê rîya hesin gelekî girîng bû.

D-Projeya Chester

Projeya Chester ji bo ketina li Kurdistanê ji aliyê DYA'yê ve hatiye amadekirin. Ev proje ne bi tenê bi armanca aborî her wiha bi armanca ramariyê jî hatiye saz kirin. Projeya ku bi astenga almanan pêşiyê derfeta jiyane nedît, bi xurtbûna Kemalîstan re careke din hate rojevê. Di 1922'yan de Enqereyê ev îmtîyaz danê. Li gorî îmtîyazên ku bo 99 salan hatine dayin, Musil jî di nav de hema bibêje hemû deverên neftê yên Kurdistanê de bihatana bikaranîn. Şirketê dê li cihên ku li her du aliyê rîya hesin dikevin ku berahiya her alî 20 km'ye, ligel neftê, lajwerdê jî bo bikaranîna bidana xebitandin.

Lê ji ber ku Musil û Kerkûk di bin destê Îngilîzan de bû, DYA'yê derfeta jiyandina projeyê nedît.

E- Li Bakur Împeryalizma Ūris

Ūrisên ku di ser Kurdistanê re xewnerojka destkariya Rojhilata Navîn û Deryaya Spî di bîr û hizrên xwe de di hewandin, di warê aborî de girîngiyeke mezin dane Qersê. Rûsyaya ku bi rîya hesin Qers bi Tîflîsê ve girêda, dixwest ku ber bi Erzirom, Erzîngan, Wanê biçe û ji wir wê de jî dixwest dakeve Başûr. Her wiha li ser Kurdistanê Sor jî serdest bû.

Li Qersê hilberîna dexil, fêkî û beqla bêhtir zêde kir. Firehbûna çandina gulebaxanan digel xwe pîrbûna rûnê ron anî. Her wiha di encama çandina titûnê de, kargehên biçûk ên cixareyê hatin saz kirin. Bikaranîna teknîkên cur bi cur ên çandîniyê hilberîna ceh û genim zêdetir kir. Dîsa çandina gilgil, kartol û birinc bi lez û bez bû. Bo nimûne, di 1863'an de 794 ton kartol hatin bidestxistin lê ev hejmar di sala 1910'an de derketa 4416 tonî. Bi vê hilberînê re, di çandîniyê de kapîtalîzmê rû da. Dîsa bi başkirina cîsnê sewalan re hejmar û kalîteya wan zêde bû. Her wiha mirovan bêhtir ji berhemên sewalan sûd wergirt. Mandira hatin saz kirin, bikaranîna çerm bi pêş ve çû. Berhemên ku dihatin hilberandin, bi rîya hesin diçûn Tîflîsê û ji wir jî hetanî navenda Rûsyayê diçûn.

Ūrisan di pêvajoya ku li Qersê man de, di warê avasaziyê de jî tiştin girîng pêk anîn. Dîsa şeniye Qersê pir kozmopolît bû. Ligel kurd, ermen û tirkan; ūris, polonî, estonî û yewnanî hebûn.

AHMET KAYA (ABORÎZAN)

Fîlozofekî Têkoşer:

Mahmûd Guden

Bavê min çû doşek ji ser kulîne anî, da ku ew li ser rûne. Hevalê Mahmud ji bavê min re wisa got: "Apo em dixwazin ji gelê xwe re xizmetê bikin, ne ku gel ji me re xizmetê bike. Em li ser doşekê rûnanin. Heta niha, we ji axayan re doşek daniye, dîsa ji wan re deynin." Bavê min wisa got: "Ji niha û pê ve bi tenê şoreşger dikarin li ser doşekê min rûnin."

Nivîsîna jînenîgariya pêşewayên wekî Mahmûd Guden karekî dijwar e, pîsporiyê dixwaze. Mirov tenanet dikare hêleke wan binivîse. Di jiyana kesên bi vî rengî de, hem têkoşîna bo azadiya gel xuya ye û hem jî kevneperestiya ku gel tê de fetîsiye, tê ber çavan. Ango jiyana van kesan, wekî mirêkê ye û diyaletîk e. Li hêlekê li hemberî kevneperestî û şovenîzmê têkoşîneke bê-aman dide, li hêla din jî qor bi qor bingeha azadî û serxwebûnê datîne. Mirov di têkoşîna kesên wekî Mahmud Guden de xeternakiya paşverûtiyê dibîne û bêhtir rûmeta azadî û serxwebûnê fam dike. Rêheval Mahmud li her deverê behsa welêt, rûmetiya azadî û serxwebûnê dikir û bal dikişand ser vî gotina Hochi Minh: "Ji serxwebûn û azadiyê bi rûmetir tiştêk nîn e."

"Ma Apocî jî zana ne?"

Di sala 1991'ê de ji doza PKK'ê ez hatim girtin. Leşkerên Tirk bi cemseyê ez ji gund birim Dêrikê. Dema em nêzîkî, cihê ku lê Şerê Gabarê qewîmbû, bûn, serleşker bi dûrbîna xwe nihêrî û ji yê tenîştê xwe re wisa got: "Me, di sala 1980'yî de, li vî derê 4 PKK'yî kuştin." Ev der, cihê berxwedana Mahmud Guden û rêhevalên wî, paş gundê Tilbîsîmê bû. Ev gund li ber navçeya Dêrikê ye. Niha dewletê tabûrek, li hemberî cihê şahadeta wan, ava kiriye.

Min, Hevalê Mahmud di sala 1979'an de nas kir. Ew û hevalekî xwe hatin gundê me û şevêkê bi mêvanî li mala me man. Li wan, gelek xortê gund vehewiyên û heta destê sibê axivîn. Mijara axaftinê, dîroka cureyên civakan yanî civaka komûnal, koleदार, feodal, kapîtalîst û sosyalîst bû. Bi piranî li ser civaka Kurdistanê, dîroka parçebûna wê û di vî yekê de rola eşîran, hate rawestandî. Dîsa behsa astengên li ber serxwebûn û azadiyê jî hate kirin.

Wê demê xortên gundê me qet ji Apoçiyên hez nedikirin, lê li Mahmûd Guden baş guhdarî dikirin. Hevalê Mahmûd çarmêrkî rûniştibû û bi awayekî zanistî dipeyivî. Tê bîra min, bavê min çû doşek ji ser kulîne anî, da ku ew li ser rûnê. Hevalê Mahmud ji bavê min re wisa got: "Apo em dixwazin hinekî ji gelê xwe re xizmetê bikin, ne ku gel ji me re xizmetê bike. Em li ser doşekê rûnanin. Heta niha, we ji axayan re doşek daniye, dîsa ji wan re deynin." Bavê min piştî gotina wî ecêb ma û wisa axivî: "Ji niha û pê ve bi tenê şoreşger dikarin li ser doşekê min rûnin. Êdî axa û beg nikarin

Hevalekî Mahmûd Guden bo wî wisa digot: "Ev gotinên her tim di bîra min de ne. Wî digot: 'Divê mirov bi zanistiyê baş bizane. Ji bo serkeftinê zanayî û şarezatî şert e.' Ji her vî hindê tim di çentê wî de du sê pirtûk hebûn.' Ew fîlozofekî têkoşer û çekdar bû. Niha jî bi sedan hevrêyên wî, wekî wî bi çekdarî fîlozofiyê dimeşînin.

rûnin". Her wiha xortan jî ji hev re digot: "Ev çawa Apocî bû law! Me digot qey kes wekî hevalên me ne zana ye û Apocî bi tiştêkî nizanin, ji silehê pêvetir. Lê viya ne wekî Apoçiyên bû. Bi her tiştî zanabû û gelekî ji doza xwe bawer bû. Tiştên em ji hevalên xwe ne elimîn, em ji wî elimîn. Wekî gens, klan."

Belê di mêjiyê bavê min û xortan de raman û zanabûna PKK'ê, bi şexsiyeta Hevalê Mahmud cih girtibû. Jixwe tiştê girîng jî ev bû. Hevalê Mahmûd bi tevger û zanabûna xwe di dilê gel de cih girt. Pêşewayê Şerê Azadiyê berê kevneperestî û feodalîzma di serê kurdan de derizand, dû re jî di dilê mirovê kurd de tirs û xof şikand û stargeha mîrxasiyê danî.

Partî li her derê ye

Bû sibe. Hevalê Mahmûd û hevrêyên wî taştêya xwe kirin û ji bo xebat û belavkirina belavokan, bi peyati berê xwe dan gundê kêleka me. Li ser vî tevgerê jî gundê me Apê Bişar ji wan re got: "Lawo dinya germ e, havîn e! Hûnê ji tîna bimirin. Werin ez ê we bi teksiye bim."

Hevalê Mahmud wiha lê vegerand: "Apo, emrê partiya me ev e ku, em peyati bigerin û xebata xwe bikin."

Apê Bişar heyirî û wisa got: "Lawo, ev çî gotin e! Werin ez we bi teksiye bim. Ma ka Partî li vir e?"

Hevalê Mahmûd dîsa lê vegerand: "Partî wekî bêhn û hilma me ye. Ruhê me ye. Berî her tiştî gerek e mirov durûtiyê neke. Em nikarin Partiyê bixapînin. Bi xapandinê azadî û serxwebûn bi dest nakeve." Apê Bişar dev ji wan berda, lê bi wan kenîya û got: "Lawo! Wele ev dîniyê ye." Mahmud û hevalê wî berê xwe dane gund û meşiyên. Gundîyan jî li ser xaniyan li wan dinihêrt.

Berî darbeya leşkerî ya 12'ê rezberê 1980'yî, xebereke nebixêr gihîste gundê me. Mahmud Guden û 3 hevalên wî, li paş gundê Tilbîsîmê şehîd ketibûn. Havîn bû. Ku kê ev xebat dibû wekî avê. Gelê kurd dîsa lawekî xwe yî leheng ji dest dabû, lê wî doza xwe biribû serî û tovên serxwebûnê û azadiyê li navçeya Dêrikê avêtibû. Nekar, cendekên Hevalê Mahmûd û hevalên wî, bi tîlan avêtibû paş

Doçê û heta navenda Dêrikê kaş kiribû. Bi vî yekê armanc tirsandina gel bû.

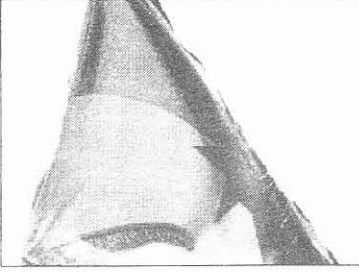
Hevalekî Mahmûd Guden di sala 1990'î de ji min re wisa gotibû: "Ez jî çûm ser termên wan. Dema min Mahmûd nas kir, canê min germ bû. Wê kêlikê kîna neyar çawa kete dilê min, ez hîn jî nikarin binim zimên. Min got qey xwîna canê min êdî çep digere. Lê ev gotinên wî, her tim tîna bîra min: "Divê mirov bi zanistê baş bizane. Ji bo serkeftinê zanayî û şarezatî şert e." Ji her vî hindê tim di çentê wî de du sê pirtûk hebûn." Mahmud Guden jî wekî şehîdên azadiyê yê din bûbû xekek. Ev xekek jî bo gelê kurd wekî morîkên rengî rengo ye û pê xemilî ye, ji bo neyar jî bûye toqa fetisandinê. Şehîd jî, ji berê bêhtir di dilê gelê xwe de dijîn. Bo hevalê nemir Mahmûd Guden wisa tê gotin:

Hevalê Mahmûd e qehreman
Şoreşgerê roja giran
Xwîna xwe li ser xetê danî
Bo rizgarîya me kurdan

□ 14 Gelawêj:

Ahmet Kesip (Cemşit) şehid ket

Ahmet Kesip ji bajarê Îdirê ye. Li herêmên Qers, Agirî û Şemzînan ku li ser Çolemergê ye hatiye peywardarkirin. Tevî Mehmet Artürk û Fuat Aslan re digel artêşa tirk li herêma Agirî nêzî mehekê dikevine şer. Ahmet Kesip di Komelvîna sêyemîn a PKK'ê de bûye Endamê Komîteya Navendî û Konseya Leşkerî. Di rapêrîna 1987'an de peywireke girîng digire ser milê xwe. Li Benavokê ku li ser herêma Şemzînaê ye bi heşt hevalên xwe re digel artêşa tirk dikeve şer û tevî refê şehidên şoreşê dibe.

BÛYERINE JI DÎROKÊ

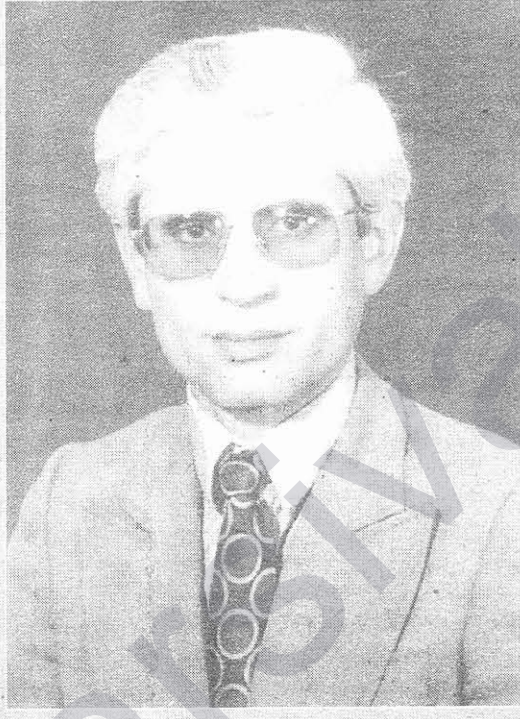
9-12 gelawêj 1925:

□ Tevkujiya Raman û Reşkotanê

Piştî serhildana Şêx Seîd di navbera 9 û 12'yê gelawêja 1925'an de li herêmên Raman û Reşkotanê ji hêla Komara Tirk ve tevkujiyek pêk hat. Armanca vê tevkujiyê temirandina çirûskên agirê ku ji rapêrîna Şêx Seîd mabûn bû.

Mamoste-Rojnamevan Hüseyin Deniz

Hüseyin Deniz kesekî biryardar bû. Ev biryar di warê nivîskariyê de bi pêk dianî lê her dem daxwaza biratî û wekheviyê dianî zimên. Wî li ser, aştiyê, di quncikê xwe yê hefteyî de wiha dinivîsand: "Bi gerîlyan re lihevkin." Xwesteka wî wek a hemû gelê kurd bû.

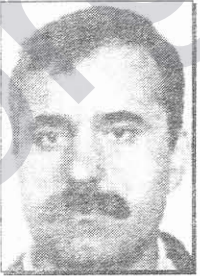
Sal 1992 roj 9'ê tebaxê bû. Tebax(gelawêj) germ e lê hênika hiya sibê bû, hênika hiya sibê xew xweş bû, lê ne dema xewê bû. Dema kar û xebatê bû ji bo rewşenbîrê kurd mamoste û rojnamevanê heja Hüseyin Deniz. Wî xwe amade kiribû ji bo karê rojê, û wî her roj ev kar dikir.

Rojnamevanî karê wî bû di ramanên wî de biratî û wekhevî hebû. Kesekî dilgerm bû. Azadî daxwaza wî bû ji bo vê daxwazê kar û xebat dikir. Di warê rojnamevaniyê de karkerekî şên bû.

Mamoste, Hüseyin gelek zilm û zor dîtibû, di salên 80'yî de di Zindana Amedê de mabû. Tiştên nebûyî û nemayî wahşetê mezîna dibû. Wê wehşetê ew mecbûrî nivîsandinê kiribû lê di bingeha wî de nivîskariyê hebû; xwarziyê, Musa Anter bû. Hüseyin Deniz kesekî bi qirar bû. Ev biryar di warê nivîskariyê de pêk dianî lê her dem daxwaza biratî û wekhevî dianî zimên. Wî li ser, aştiyê, di quncikê xwe yê hefteyî de wiha dinivîsand: "Bi gerîlyan re lihevkin." Xwesteka wî wek a hemû gelê kurd bû. Dixwest ku biratî aştiyê û wekhevî bê, gelê kurd jî wek hemû gelê azad bijî şer û zilm û zor ji holê rabe û êdî bes xwîn birije, dayik bes hêstran bibarînin. Û dilê wan nema

bişewite, lê ev fikr û ramana wî bi kesê şerxwaz û xwînmij, hêzên tarî re giran dihat, pênûsa rewşenbîr ji wan re bûbû kelem û dest bi qetilkirina rojnamevanan kir lê bi qetilkirina rewşenbîr rojnamevan û nivîskaran gel û rojnamevanî hîn bi pêştir ket. Wan hêzên tarî bi qetilkirina Hüseyin Deniz ji xwe re tiştê safî nekir. Di vê xwîna pîroz de roj bi roj dixenikin. Bi rastî tirêjên rojê yên di nav tariyê de nayên veşartin. Bê guman daxwaza van şehîdan û a hemû gelê kurd ev e; biratî aştiyê û wekhevî ye. Diyar e ku gelê kurd bi rêça ku wan daniye de dimeşe. Bi sedan, hezar û milyon birayên min, hevalên heja pênûsa wê rojnameya ku, we bi xwîna xwe daniye bi kar tînin. Birayê min tu di germahiya tebaxê de tevî kerwanê şehîdan bûyî, bila tu û hemû şehîdên çape-meniye yên din, di axa welat de bi dilrihetî razên, hûnê di têkoşîna gelê kurd de, her dem bijîn; hûn rûmeta jiyane ne. Ez bi hurmet bejna xwe, li ber şehîd bûna te û hemû şehîdên azdiyê ditewînim û bi hurmetî, bi bîr tînim. Bê guman hûn şehîd in. Şehîd Namirin.

EDLA DENİZ

ÇAVDÊRÎ**Çar rûmetên neteweyî**

SERKAN BRÛSK

Meha tirmehê, ev meha ku me li pey xwe hişt, meheke girîng e di dîroka berxwedana tevgera rizgarîxwazî de ku li bakurê welêt dest pê kir û îro bûye hêviya hemû kurdên ku bi dirêjiya salan e li benda azadiyê ne. Hêviyê wisa ku tirêjên wê bi ronahî û germahiya xwe, hemû şênîyên welatê jibîrbûyî, germ dike.

Çewsênariyê berî niha bi çardeh salan li Zîndana Amedê jiyana ji xwe re teslîm girtibû û ew ji xwe re sond dabû lê bi mirina, na bi bêmirinbûna çar cangoriyên herî bi rûmet ên xaka bêrdar, hêvî dibû rastî û jiyana birûmet serê xwe ji nû ve radikir.

Xwe ji nav çar dîwarên ku bi kevirên vî welatî hatine lêkirin rizgar dikir. Xwe digihand çiyana û dibû teqîn û bi jiyana ketî de diteqiya.

Dema ku çavsoviyê bi hemû metodên xwe yên kirêt ku ji dîroka xwe wek malxur wergirtiye, bi ser têkoşerên jiyana azad ve hatibû, pêrgî vîna wan bûbû. Wan bi bedena xwe ya lawaz ku vîneke bi qasî çiyayên Kurdistanê di nava xwe de hildigirt, ji çewsênariya dest bi dar re gotibûn: "Bisekin! Ma çend û çend ji te re. Ji vir û ha de berxwedana e. Îmam e. Bawerî ye."

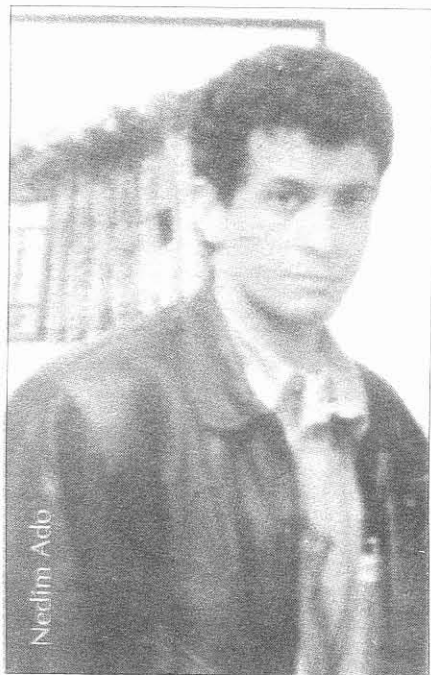
Vîna wan bûbû barîqat û bend, li hemberî neviyên Cengîzîxan ên dest bixwîn. Çar vînen bi qasî rojê pîroz, bi qasî avê birûmet, bi qasî axê bibêr. Dema mirov yeko yeko li kurtejiyana van mirovan dimeyîzîne, mirov dibîne ku ev her çar cangorî bi awayê jiyana xwe, bi hîlbijartina xwe ya siyasî û bi tevgerên xwe yên di nava rêxistinê de kesên pîrozwer in. Jixwe ji awayê çalakiya wan jî dixuyê ku ew çawa bi bîr û baweriya xwe re bûne yek. Çawa ku muzîsyenêk bi notayên xwe re, helbestvanek bi helbesta xwe re, stranbêjek bi kilama xwe re û çawa zanyarek bi zanista xwe re bûne yek, ev her çar pîrozwer jî bi bîr û baweriya xwe re bûbûn yek. Wan berxwedana bi xwe re heta wê quncika teng a zindanê jî biribûn. Ew li wir wekî atomekê di asasê çewsênariyê de berdabûn û bi vê teqînê re, avahiya tirsê ya ku di mejiyê gelê wan de hatibû lêkirin hilweşiyabû, pê re ji nav vî kavilê han berxwedana gelê kurd a ku roj bi roj bilind dibe, şîna bûbû. Û wek roja germ a vê meha pîroz li azadiya derengmayî hilatibû, germ kiribû. Hinek mirov, bi hinek çalakiyên xwe yên girîng mohra xwe li beşê dîrokê dixin û dibin rûmeta gel. Xwediyê van çalakiyan ji ber awayên çalakî û a girîngtir jî, ji ber girîngbûna pêkanîna van çalakiyan di çavên mirovahiyê de digihên merheleya herî bilind. Di vir de em divê çalakiya van mirovên ku bûne rûmeta neteweyî û hinek çalakiyên din bi xetên qalind ji hev veqetînin û destûrê nedin ku hinek çalakiyên bi ximamî ber bi axa van çalakiyan jî bikevin.

Em divê vê ji bîra nekin ku livbaziya, Kawayê Hemdem, Mazlum Doğan, Zekiye Alkan, Raşan Demîrel, Zeynep Kinacı, Ronahî û Bêrivan, ên zindan û gerilla, dîrokî ne. Wezn û giraniya çalakiya van encax dikare bi mêzîna dîrokê were weznandin. Ger em îro di dilê Lozana ku peymanana parvekirin, talan û jiholêrakirina gelê me lê hatiye înzekirin de, bi munasebeta mehkûmkirina vê peymanê konferanseke navneteweyî li dar dixin û vê konferansa dîrokî, bi riya televizyona MED'ê li sih û çar welatên cihanê belav dikin, gelo ne rasterast bi encamên van çalakiyan ve girêdayî ye?

Ger em nikaribin encama têkçûna Peymana Lozanê, ku di 24'ê tirmehê de pêk hatibû, bi serkeftina çalakiya çaran û hevalbendê wan ve girêdin, dê dîrok careke din me nebexşîne û dê vê carê rûyê xwe heta hetayê ji me biguherîne û ba bide.

Wênêkêşê kurd Nedîm Ado:

Ez lawê rojeveke gelêrî me

Nedîm Ado

HEVPEYVÎN: HELÎM YUSIV

Nedîm Ado ev e, lê çi berê wî daye wênêkêşiyê, ji ku dest pê kir?

● Ji biçûkanî de min ji fotografan hez dikir. Min tim dixwest kamerayê baş di nav destê min de hebe. Ez jî dixwazim tiştê ku ez jê hez dikim, bigirim û di cih de rawestînim. Çi bala min dikişand, min dixwest ez wî di cih de bigirim û di wê kêlikê de bisekinînim. Di fotografan de tim tiştên spehî û nexweşik ligel hev in. Spehîbûn jî dimîne armanca wênêkêş. Nemaze hinek wêne hene nayên dubare kirin, mînaka Helebçe berbiçav e. Tekiliya fotograf bi hestan re gelekî xurt e. Ji ber vê yekê pirî caran hestên germ fotografekî spehî diafirîne.

Pêwendiyên te, hestên te û fotograf bi hev re çawa tîr sazîrî?

● Her mirov dikare bibe wênêkêş, lê naveroka tîkiliya bi wêne re, huner ji wêneyên normal cihê dike. Divê mirov xwediyê ramanekê be, da ku wêneyekî çêbike. Her wisa divê tîkiliya wî bi huner re hebe, ji bo ku wêneyekî tijî hest û spehî saz bike. Ji bo vê yekê divê tîkildarî ramanekê be û hestên hunerî li cem wênêkêş bibin pîvan. Gelek caran em gelek dîmenan dibin ku hêjayî wênêkêşiyê ne lê di nav wan de wêneyek tenê nêzîkî hestên mirov dibe. Raman wêne diafirîne û raman jî ji hestên germ tîr pê.

Em hinekî li ser fotograf û resîm rawestî, çi tîkîlî di navbera wan de heye?

● Min li Helebê li Navenda Hunerên Resîmsaziyê xwendiyê. Di sala 1981'ê de min gelekî ji peykersaziyê hez dikir. Ji bo tabloyê dîtineke hunerî girîng e, ava kirina tabloyê piştî xwendinê tê pê. Tîkîlî bi sî û ronahiyê re heye. Demeke taybet jî re divê. Ev merc di kîjan tabloyê de he-

NEDÎM ADO:

Wênêkêş Nedîm Ado, di sala 1966'an de li Efrînê ji dayik bûye. Ado, li Şamê endamê Salona Hunera Wênêkêşiyê ye. Nedîm Ado, heta niha bi tenê û bi hevbeşî gelek pêşangeh saz kirine: 1986 - Salona (Muslum) Methefa Helebê, 1993- Navenda Çanda Emerîkî ya li Şamê, 1994- Navenda Mîsyaf, "Hefteya Çandî ya Helebê, 1995- Salona Bilad Elşam, li ser "Luey Keyalî, 1996- Navenda Çandî ya Spanî, 1996- Mîhracênê Fotografan a Yekemîn li Helebê, 1998- Salona Bilad Elşam (Silav bo Nebîh Qetaya), 1998- Salona Elewed ya Hunerên Çak (Yekîtiya Rojnamevanan). Her wiha Nedîm Ado beşdarî hemû pêşangehên Salona (Nadî) Hunerê Wênêkêşiyê bûye. Ado, di rojnameyên Sûrî de yê wê wêkî Cemahir, Tişrin, Sewra de xebitiye û di telewîzyona Sûrî de di çend xelekên filmên televîzyonê de fotograf kişandine, wekî Sûreya, Ehil û Hebayib, Merîhûn, Soban. Kevalên (tabloyên) fotografên Nedîm Ado, li Beyrûd, Kuweyt, Amerîka, London, Keneda, Swêd û navenda çandê li Helebê belav bûyine.

bin, wê tabloyêke xweşik derkeve holê. Rola herî mezin di tabloyê de ji amûrên bikaranînê re ne, kamera, çavê hunermend. Di encamê de afirandinê pêwîst e, çî di resîm de be û çî di fotograf de be.

Rewşa wênêkêşiyê li Rojhilat û Rojava çawa ye?

● Li Sûriyê karê wênêkêşiyê nû ye. Di 1983'yan de ev Salona Nadî çêbû. Gelek hunermendên ku fakulteya hunerê kuta kirine, ev kar kir. Li gelek deverên Ewrûpayê hunera wênêkêşiyê wekî beşeke ji xwendina akademîk tê dîtin û fakulteyên cihê jî hene. Di sala 1995'an de mala hunera wênêkêşiyê li Parîsê hate sazîrîn û entîkexaneyê (mûze) taybet ji fotografên hunerî re çêbû. Di vê entîkexaneyê de arşîva wêneyan ku ji destpêka bikaranîna kamera heta wêneyan civandine. Her wiha li Spanyayê entîkexaneya qrala "Sofya" hate sazîrîn.

Di nav wênêkêşên Sûriyeyê de, taybetiya xwe, tu di ku derê de dibînî?

● Li ser min, bandora tu "uslûbê" taybet tune ye lê tim divê ramanekê nû hebe, ku di riya wênêkêşiyê re bi kar be. Evyek di van waran de tê dîtin: Rewşên mirovan, hestên xweşikbûnê, bûyer, reng di fotografan de. Bi kurtayî tu dîmenan didî temaşevan. Di her pêşengeyê de ez dîtineke nû, lêkolîneke nû didim temaşevan. Raman li ber çavê herkesî ye lê wênêkêşê hunermend, wê ramanê bi kar tîne û bi wî awayî jî hunera xwe tîne pê.

Bi dû sazîrîna fotograf de, ramaneke spehîbûnê heye. Gelo ramaneke civakî, sîyasî, îdeolojîk dikare bibe stûna wêneyekî nû?

● Dibe em qala wêneyê tewsiqî (dokûmendkirin) bikin, wêneyê musadefeyê, dibe ku xweşik be û dibe ku nexwe-

şik be. Lê ya girîng, ku piştî demeke dirêj wêne bûyerê bixwe bîne bîra mirov. Gelek beşên wênêkêşiyê hene, wênêkêşê fotografîyê hunermend, wênêkêşê rojnamevan û wênêkêşê musadefeyan. Yê yekemîn, raman dibe muxteberê karê wî, gelekî bi ramanê re mijûl dibe, da ku tabloyêke hunerî saz bike. Yê duyemîn jê tê xwestin ku bûyerê gav bi gav, kêlik bi kêlik bigire. Di vê girtinê de, wê çend wêneyên balkêş û nimûneyî derkevin. Ev jî divê gelekî bi lez karê xwe biqedîne. Wekî wêneyên bêşirove yê rojname-

şik derdikeve. Her wisa gava hunermend xwedî agahiyên kûr û fireh be, wê bêhtir wêneyên wî, hunera wî tijî spehîtî bin.

Tîkiliya rojevê bi wêneyên te re çawa tê ristîn? Nemaze tu li Helebê dijî...

● Di warê hunerî de dibêjin, hunermend lawê rojeva xwe ye, lawê axa xwe ye. Rojev awayê karê wî nîşan dide. Mînaka Fatîh Muderis, heta niha di bin bandora diya xwe de, ji pêncî salî heta niha Efrînê resim dike. Di wênêkêşiyê de rola rojevê hinekî biçûk e, qels e. Ji ber ku

yan .Yê sêyemîn di karê xwe yê rojane de, carina sudfê wêneyekî taybet diafirîne. Ji nişke ve balê dikişîne û dibe nîşana kameraya wî, ev wênêkêşê sudfeyê ye.

Agahdariyên hunermend, heta çi pêpelûkê alîkariya wî dikin û hunermendiya wî diparêzin.?

● Ez xwe gelekî nêzîkî nivîskar û torevanan dibînim, ew hevalê min in. Dema ez helbest, kurteçîrok, romaneke xweş dixwînim, gelek wêne li cem min saz dibin. Ev agahdarî wêneyekî ramanî, helbestî çêdike. Helbest carinan dibe kaniya wêneyan. Çand pêwîstiyek e. Dema bi zanabûn wêne bê kişandin, bêhtir xwe-

wêne nayê dubarekirin. Ez lawê rojeveke gelêrî û taxên kevn im. Di pêşengeyê de min Heleba kevin pêşkêş kir. Min hestên xwe bi vî cihî ve dan eşkerekirin.

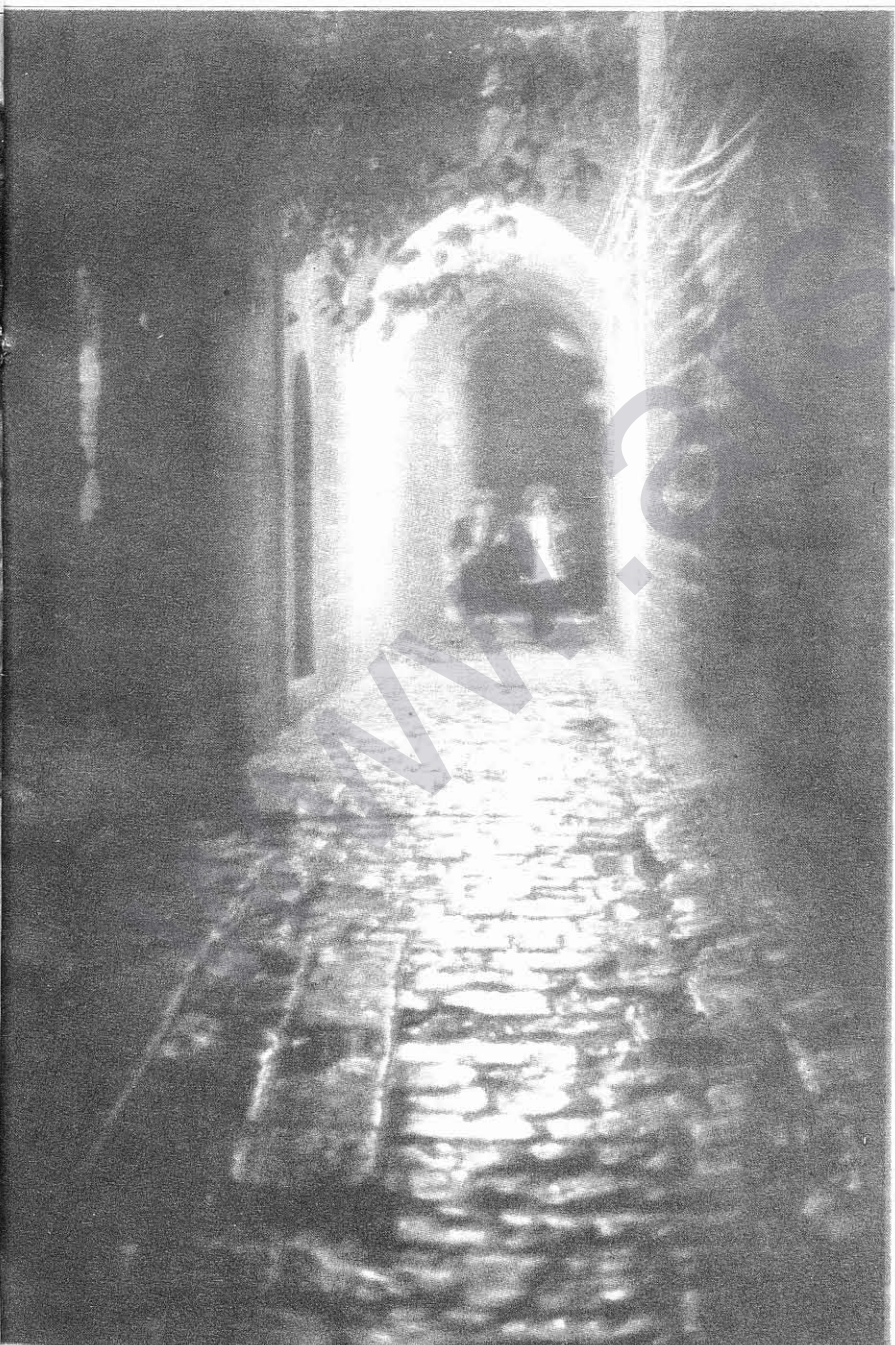
Dema rojev wêneyên xweşik diafirîne, ev rojev bandorê li wênêkêş jî dike. Ez tim li tiştêkî girêdayî hunerê digirim. Her rojev dibe ku bibe kaniya wêneyên spehî. Divê wênêkêş tim afirandinê bide pêş. Rojeva me bi wêneyên ku hîn nehatine kişandin pir zengîn e. Bajar û gundên me tijî reng û babetên hunerê ne. Jineke gundî, bi cilên rengîn girêdayî, bi xwe ew tabloyek e. Ev tablo jixweber tê sazîrîn. Ev yek jî hêzê dide hunerê.

Siruştaya Efrînê pir balkêş û bi deng e.

Kurd derbasî qonaxên li pêş bûne. Me derhênerekî wekî Yılmaz Güney û hunermendekî wekî Omer Hemdî û helbestvanekî wekî Şêrko Bêkes afirandiye. Tevî belavbûn û bêwelatbûnê jî, em dikarin li cîhanê di meydana hunerê de cihê xwe bibînin. Her wiha em çiqasî bi zimanê xelkê biaxivin jî lê dawîya dawî zimanê mirov zimanê diya mirove.

Rojeveke gelêrî û taxên kevn im. Divê wênekêş tim afirandinê bide pêş. Rojeva me bi wêneyên ku hîn nehatine kişandin pir zengîn e. Bajar û gundên reng û babetên hunerê ne. Jineke gundî, bi cilên rengînî girêdayî, bi xwe ew tabloyek e. Ev tablo jixweber tê sazîkirin. Ev yek jî hêzê dide hunerê.

Wekî diyar e wênekêşî wêneyên awarte dixwaze. Gelo ev siruştî bi xurtî di tablo-yên te de bi rola xwe radibe?

● Siruştî Efrînê... Ez hinekî li dûrî wê mezin bûme. Ez li Helebê mezin bûm. Carinan ez diçim serdana Efrînê. Lê min siruştî Cezîrê (Qamişlo) bêhtir nas kir û ya bi taybetî "Serê kaniyê". Du heftan ez li Qamişloyê mam. Em çûn seyraneke. Ji Serêkaniyê heta Dêrikê, heta Pira Romanî min dan ber kamera xwe. Gelek wêne di ber çavê min re derbas bûn. Min gelek wêne li ser Qamişloyê û gundên wê çekirin. Ez pê hest bûm ku pîrbûna serdanên Qamişloyê dihêle ku jixweber wêne bîn holê. Li "Tirbesîpiyê" ez li dawetêkê hazir bûm. Karnavaleke ji rengan bû. Folklorê me di warê rengan de gelekî zengîn e. Dîsa gundên Qamişloyê jî pir zengîn in. Orf û adetên wir, nemaze dema danûwan çêdikin, dîmenên ku agir û zarok diafirînin gelekî balkêş in. Li wir min gelek wêneyên tenûrê kişandin. Di riya dost û hevalan re min ji nêzikayî ve suruştî Qamişloyê nas kir. Lê kêman ez bo Efrînê çûme.

Di vî karî de, hunermendên kurd pir kêman in. Çima? Eger hebin kî ne? Hunermendiya wênekêşî kurd di vî warî de, çawa ye?

● Di civaka kurdî de, kêmbûna hunermendan balkêş e. Lê ev rewş di tevahiya civaka sûrî de jî heye. Gelek resimkar derketin. Rê bêhtir li ber resmê vekirine û di fakulteya hunerê de ev beş tene xwendin. Lê wênekêşî nebûye warê xwendinê. Ez lawê bajêr im û xwendina wênekêşiyê di navendên taybet de nîn e. Ya din, ji ber ku civaka kurd teng e û ne xwedî û ehil, ne jî civak tu alîkariyê dide hunermend, pêşketineke berbiçav nehatiye pê. Lê li Sûriyeyê pirê wênekêşîya stûdyoyan kurd û ermen in. Lê huner-

mendî tiştêkî din e. Di pêşangehan de li ser min digotin: "Evê kurd, tim ramanên nû ji me re tîne." Tevî ku babet dibe erebî jî lê li kevneşopiya me ji me bêhtir dikole. Kurdayetîya me hinek zehmetiyan di tîkiliyan de tîne berçavan. Tim bi çavêkî din li me dinihêrin. Lê dawîya dawî bi serketinê ji hunerê xurt re ye. Çend wênekêşên kurd li Şamê, Helebê û li Heskê hene.

Ji bo rewşa kurdan li vir û li her derê, tu tiştêkî taybet heye ku ji wênekêşî kurd tê xwestin an na?

● Divê girêdanek di navbera hunermend û wênekêşên kurd de hebe. Dema ez helbesteke Cegerxwîn dibihîzîm, bêhtir hestê min germ dibin. Wênekêşê kurd, dema nivîskar û hunermendên kurd nas bike, dikare cihê xwe di nav wan de saz bike. Ligel ku bi civaka ereb ve jî tê girêdan, lê tim wê wekî kurdekî bê nîrxandin. Divê hunermendê kurd, xwe di derdora xwe ya kurdî de ava bike.

Ji hunermend re, ji wênekêş re, di hundirê civakê de malbat heye?

● Her mirovekî afirîner xwedî malbateke hunerî ye, ku pir reng e. Resim, peykarsazî, şanogerî, sînema û tore...hwd. Eger wênekêş karibe têbighêje û bi awayekî durîst zimanê hunerê zanibe, wê tabloyeke sewiye bilind pêşkêş bike. Bi vî awayî em dikarin bi bêjin ku derbasî vî malbatê bûye. Em kurd derbasî qonaxên li pêş bûne. Me derhênerekî wekî Yılmaz Güney û hunermendekî wekî Omer Hemdî û helbestvanekî wekî Şêrko Bêkes afirandiye. Tevî belavbûn û bêwelatbûnê jî, em dikarin li cîhanê di meydana hunerê de cihê xwe bibînin. Her wiha em çiqasî bi zimanê xelkê biaxivin jî lê dawîya dawî zimanê mirov zimanê diya mirove.

Helbestvanekî ku "ji çîna xwe hez nake"

Bertolt Brecht

*Li çalakiya herî biçûk jî, ya ku ji rêzê dixuye
Bikolin bi gumanbarî! Lê bigerin bê ka pêwîst e
Nemaze ya ku asayî ye!
Em di bextê we de ne,
her tiştê hûn liqayê tîn, hûn siruştî ne-
bînîn!
Ji ber ku mirov ji tu tiştî re nebêje si-
ruştî,
da ku tu tişt wekî xwe nemîne,
di heyama xirecîreke wiha bi xwîn
bêpergalîyeke hatîbiryardan, çewsan-
dîneke bi plan
mirovahiyeke ji mirovahiye betal bûye
de.*

Bertolt Brecht

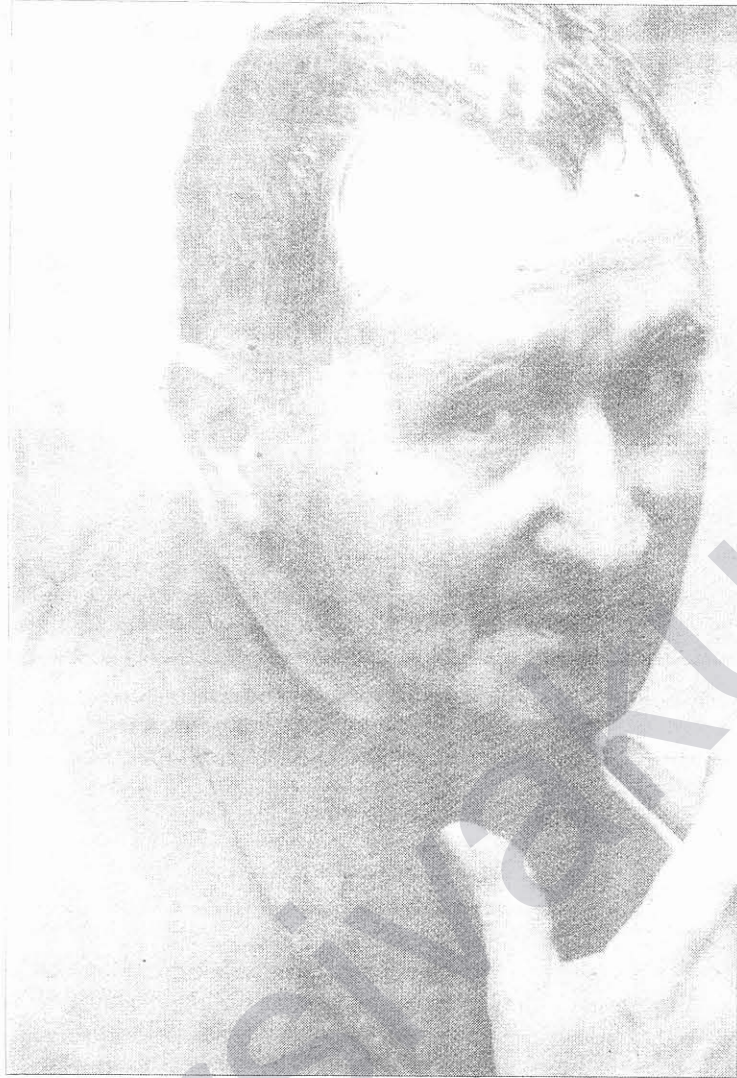
Gava qala Bertolt Brecht di-be, ez bawer im tiştên sereke ku tîn bîra mirov, ên ku her li ser zimanê hunermendên kurd in, ev in: Teatreke xwedan bîngeheke aza, teatra epîk, azîneya biyanîkirinê, estetîka marksîst, şanonivîsiyeke berhemdêr û helbestvaniya wî, ya ku di nava belg û çîqlên daristana wî re fênanî lal û dur dinîsile.

Lî vir, ez dixwazim bi tenê li ser helbesta wî hinekî rawestim. Bêguman, ev aliyê wî, ku hê demeketiye ronahiyê, pêwîst e ku ligel teatra wî, bi xurtî û bi kurdî dûr û dirêj bête nîrxandin. Ezê bi mînakîne ji helbestên wî, jînenîgariya wî bi vebirî vebêjim.

Erê, tevî ku xwediyê ew qas xebat, gewşin û berhemên peywendîgirî warê teatrê ye, Bertolt Eugen Friedrich Brecht, di domahiya temenê xwe de nêzikî hezar û du sed helbest nivîsandine. Bi jidayikbûna xwe re (10 reşemî 1898, li bajarê Aûgsbûrgê li Almanyaya Başûr) ango di temenekî biçûk de dest bi serborîyeke balkêş, dijber (demeke nînperest – ajewatîperest) û tûj kiriye. Di nameyeke xwe, ya ku bo hevalekî xwe nivîsiye de, wiha gotiye: "Çar salên di dibistana seratayî de, ji bo min cihê bêzariyê bûn. Di neh salên min ên di lîseyê de, min nekarî guhartineke girîng li ser mamosteyên xwe pêk bînim. Mêla min a li ser tiralîyê û xweserêxwebûnê bala wan dikişand." Jê bêhtir, Brecht çêlî guhartina ramanî, ku di demeke kin de lê rûdaye, bi helbesta xwe ya ku di sala 1938'î de nivîsiye, wiha dîke:

Terikandina Heyna Berê Ya Xweş

*Ez kurê mirovên
Dewlemend bûm. Malbata min
Berstûyek bi min de kir û ez mezin
kirim
û kirim yekî ku wê xizmet lê bê kirin û
ez fêrî
Hunera fermandayînê kirim. Lê
Gava mezin bûm min li dora xwe nihê-
rî*

*Min hez nekir ji mirovên çîna xwe
Fermandayînê û xizmetxwestînê
Û min çîna xwe terikand ez
Tevî xizanan bûm*

Mirov helbestvaniya Brecht dikare bi "Partî" yê şnor bike. An jî bereyeke nor (dijber) heye ku, ji hêla din ve rûyê xwe reş dîke, bi serkeftinên xwe yê demdemî. Ango Bertolt Brechtê kurê Reşedaristanan* di xweşiya xwe de û hîn jî ji aliyê xêrnexwazên mirovahiye û "hunermend" ên berdevk ên çîna siwar ve nehatiye pejirandin û "yên li jorê" tim di awat û hêviya pûçkirina vî mêrikî de gevizîne. (Cihan hespekî orxe ye; kê, ku zûtir dest bire hefsêr, kêfa wî saz e. Digel ku ew çend netewe û rencber di bin siman de diçin, xema siwêr nîn e!) Lê wî ji wan rojan de dengê xwe û ramana Partiya mezin vêk re, hiştiye ji me re :

Pesnê Partiyê:

*Du çavên te hebin
Hezar çavên partiyê hene
Bajarê her hevrêyê me ku jê ve nas e
Her pênc parzemînan jî dizane partî.
Her hevrê dem û demjimêrek heye
Lê ya partiyê demjimêra dîrokê ye
Dibe ku bikaribin her hevrêyî tune bi-
kin*

Bertolt Brecht, bi jiyana û nivîskariya xwe îro jî mijara dembûhêrkên wêjeyî ye. Her çiqas ew sosyalîste kî tundra bû jî derdorên kapitalîst jî ve dawiyê "pesna" wî didin. Ew, 14 gelawêjê di sala 1956' an de çû ser dîlovanîya xwe.

*Lê partî ne heft, hezar can e
Ji ber ku ew pêşenga şênîyan e
Û ew, bi rê ve dibe şer
Bi şûrê şaheserên
Ku bi zanatiya rastiyê hatine hûnandin*

Me di nivîsa xwe de qala hejmara helbestên Brecht kir. Erê, wî her sal nêzikî sî helbest rêstine. Taybetiya herî girîng ku em di hemû hunera wî de dibînin, di helbestên wî de jî li dar e. Ew jî dîsa "azîneya biyanîkirinê" ye. Ew di navbera salên 1914 û 1956'an de, di navbeyna çil û du salan de ji aliyê helbestê ve serborîyeke pirreng, pîrhêl, tîr lêkolîn û lêgerîn jiya. Wî jî hêza vegotina tinazwer û qerfok a "balad (kilam)" an gelekî sîd wergirt. Ji ber vê yekê ye ku, wî ramana xwe ya guherîn û guhartinê pir bi hêsanî ragihandiyê dilên xwendevanan. Bo nimûne, bûyereke ramyarî bi şêwe û şemala gelêrî wiha dixê helbestê :

*Hindenbûrg generalekî** neqenc bû
Karesatê rû da li dawîya şer
Almanan got ku, malik lê mîrat be
Qe nebe em wî bikin serok
Berhemên Heyama Barok, ku di sedsala 17'emîn de, di wêjeya almanî de ji xwe re cih vekirîye, bandor li helbesta Brecht kiriye. Wêjeya Barok a ku*

piştî Şerên Sî Salan (1618-1648), piştî şewat û şikestinên wan şeran derke holê, berhemên wêjeyî ji xapînokiyê "Roja Axretê", "Xweşiya Bihuştê" "Tîrsa Dojehê" rîzgar kir û berê wêjeyî da jiyana rojane. Vê jî kir ku muzîk reqs û helbest di deverêkê de bigihîje hev du û ligel hev du bîna hûnandin. Piştî vê heyamê bi demekê, ev nû wînda bû û wêje dîsa bû kar û mijûlîya kesine bijarte û arîstokrat. Brecht jî ber vî hawî, ji bo ku beşera wêjeya almanî xweş bike û zimanê wêjeyê yê hemdem nû bike, berhemên Heyama Barok ji xwe re wekî nimûne bi kar anîn.

Helbestvanê Frensî Paul Valery ji bo ku gotinek wekî helbest bê hesibandin sê mercan datîne ber me: "Pêwîst e ku gotin xwedî nîrreke zimanî bibe, pêwîst e ku tiştêkî bi vî zimanî tê vegotin bibe (sîruşt û mantiqa zimên) û pêwîst e ku tiştên tîn vegotin zelal bibin." He wiha, gava em bi baldarî li helbestên Brecht dinîhêrin, ev mercên navborî yekser xwe didin der. Bêguman Brecht di hin qonaxên xwe de, çend rêz û malikên ne di vî tayê (ast) de jî nivîsandine. Tewr helbestine wî yê nîvhûnand an nîvco hene. Lê wî bi giraniya helbestên xwe di Estetîka Marksîst û Wêjeya Proleter de barê xwe bi hêsanî û xweş kişandiyê. Ew şarezatiya Brecht a zimên ji ku tê aya? Nivîskar Ernest Borerman wiha rave dîke :

1- Zimanê gelê Almanyaya Başûr e rojane 2-Helbesteke ji aliyê reng, hûnandin û pêkhatinên şênber ên din ve li dijî hêmayê (imge) 3- Zimanê nivîskî yê fermî ku di dibistanê de tê fêrkirin 4- Biwêjên Îngilizî û egzotîk.

Gotina me ya dawî ku em dikarin pê bi giştî helbesta Brecht rave bikin ev e : Helbesta wî di warê vegotina rasterê hêsa û sade de lûtkeya sedsala 20'emîn e. Futurîzma ku Marînettîyê îtalî di 1912'yan de da destpêkirin û ku di pey re Vladîmîr Mayakovskî jî tevî vî pêlê bû û surealîzma ku hema hema bandor li hemû helbestvanên ewrûpayî kir, bala wî nekişand. Lêgerîna wî ya helbest ew bû ku, riyeke zelal û peywendiyek ramyarî li ber xwendevanan veke.

*Di helbesta xwe ya bi navê "Ez Bertolt Brecht" de gotiye "Ez Berthold Brecht, hatim ji Daristanên Reş..." Bajarê ku Brecht lê çêbûye, Augsburg, bi xweşikiya xwe ya siruştî navdar e. Ji ber vê yekê ev bajar, di helbestên Brecht de berbiçav e.

**Generalekî alman ku demekê li Almanyayê bûye serok.

Li Navenda Çanda Mezopotamya ya Stenbolê

● **08.08.1998 şemf:** Bernameya taybetî "Ji duh û heta îro lehengên çapemeniya azad" Amadekar: Rojnameya Ûlkede Gündem, saet:15.00

Konsera Dengbêj Salihê Şirnexî, saet: 18.00

● **09.09.1998 yekşem:** Konsera Vengê Sodirî saet: 15.00

● **14.08.1998 în:**

Fîlm: Navçe (Kasaba) Derhêner: Nuri Bilge Ceylan saet :18:00

Li NÇM ya Îzmîrê

● **08.08.1998 şemf:** Konsera Koma Avreş (NÇM-Amed) saet:18,00

● **09.08.1998 yekşem:** Konsera Koma Avreş (NÇM-Amed) saet:17,00

● **12.08.1998 çarşem:** Semîner: "Ji bo şanoyeke Nû" Beşdar: Semih Çelenk

Li Navenda çanda Alternatîfê

● **9.08.1998 yekşem:** Konsera Koma Azad saet : 15:00

● **12.08.1998 çarşem:** Fîlm: "Şeva pênûsan" Derh: A. Galluccio, saet:18.00

Ji NÇM'ya Amedê Koma Avreş:

Divê muzîk terza jiyana gerîla bîne zimên

Koma Avreş li NÇM'ya Stenbolê konser da. Kom piştî ku li NÇM'ya Îzmîrê jî stranên xwe pêşkêş bikin wê dawî li tûrneya xwe bînin.

Ew di sala 1993'yan di meha gelawêjê de bi avabûna NÇM'ya Amedê re saz bû. Komê navê xwe ji navê hunermend û helbestvan şehîd Avreş girtiye. Ji ber ku NÇM'ya Amedê ji aliyê dewletê ve hatiye girtin, xebatên xwe niha li HADEP'a bajêr di bin navê komîsyona ciwanan de berdewam dike. Komê pêşî bi 5 kesan dest bi xebatê kiriye. Niha tevî du kesên destpêkê, yek jin şeş kes bi hev re xebatên xwe didomînin.

Koma Avreş ligel berhevkerina stran û klamên gelêrî, bi xwe jî staranan çêdike, dinivîse. Heta niha stranên ku wan bi xwe çêkirine nêzî 15 heb anin.

Kom li ser rengê muzîka xwe wiha dibêje: "Em niha ji bo stîla muzîka ku em li ser bisekinin, di pêvajoya xwezalalkirinê de ne. Di repertûara me ya berê de bêhtir stranên gelêrî hebûn. Niha nêzî 'muzîka hemdem' e.

Koma Avreş di muzîka xwe de wekî enstûman van amûran bi kar tîne:

Rêzan (17): gîtar

Abdulah (16): ûd, cûra

Şiyar (18): baxlama

Sûna (18): solo

Cihan (18): gîtar

Mûrat (16): rîtm

Komê li ser 'muzîka şer' dîtînen xwe ji me re wiha ragihandin: "Bi riya muzîkê mirov dikare xwe bigihîne kûrahiya derûniya mirovan. Bi vî rengî bandor li mirovan dibe. Muzîka şer a Kurdistanê li ser şer e û têkoşinê ye. Divê muzîka me terza jiyana gerîla bîne zimên."

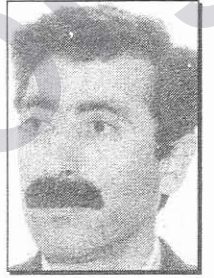
Her wiha ew radigihînin ku ji ber astengiyên dewletê li Kurdistanê nikarin berhemên xwe pêşkêş bikin. Dibêjin ku gava diçin konser, an dawetan polîs û timên taybet rê li ber wan digirin amûrên wan li nav hev dixin û wan aciz dikin. Wan wiha ragihand: "Em nikarin bi azadî stranên xwe bêjin, a dilê xwe derxînin derve." Heta niha wan li Mazra, Dîlok û Ruhayê konser pêşkêş kirine. Car caran ji gundên dora Amedê, ji bo dawetan wan dawet dikin.

Koma NÇM'ya Amedê Koma Avreş, roja 2'ê gelawêjê li NÇM'ya Stenbolê konserek da gel. Kom piştî ku li NÇM'ya Îzmîrê jî berhemên xwe pêşkêş bike wê vegere Amedê

A. WELAT /STENBOL

TÎŞK

Cezaya to
panc markî ya!

LERZAN JANDÎL

Se ke êno zanayene, mordemî ser ra zaf çiyî derbaz benê. Tayê nê çiyân ra mordemî kenê zereweş, tayê jî kenê nêweş, kenê tal û dajnenê. Nê hurdmîn çiyî jî mezgê mordemî de cayêde bingeyî cenê û mordem, fikrê mordemî binê bandora nê çiyân de manênê.

Çiyê ke mordemî kenê nêweş, kenê tal, dajnenê, zafêrî hetê nas û dostan ra ênê kerdene. Çimke eke eynî çiyî hetê dişmenî ra yan jî nedostan ra, nenasan ra bêrê vatene yan jî kerdene, mordem vano "normal" o. Ez se bikerî, dostê mi/ma, nasê mi niyo, yan jî şaro dereke wo.

Wunciya ebi na qeyde çiyê serê mi ra derbaz bî. Ez wazena wendoxê rojnameya A. Welatî jî pê bizanê û an derheq de xo rê yew fikir bivirazê.

Nê rojanê nêzdiyan de ma yew înstîtûsyonê ma kurdan de seba yew kombiyene ronîşte yîme. Huna ke kombiyene destcinêkerd, bî, waştana hevalêde mayê kurdê cêrî "sorani" ser ro, ez komputerê dînan kena seraşt. Na miyan de yew hevalêde ma kewt zere odaya ke ez tede ra û ebi kirmancî vat: "Lerzan kombiyene dest kena ci keremê xo ra bê!"

Mi jî vat "Ez miyanê 4-5 deqan de oca ra. Karê mi jî, hama hama qedîno."

Nayê ser ra hevalê ma, kurkê mayê cêrî vat: "Kekê ganî to 5 marka masa ser ro ronê."

Mi van: "Qeyî? Çinay rê?"

Ê vat: "Ma qerar gureto, kam naca tirkî qesê bikero ganî 5 marka cirm bidêro. Şima jî kurdê û şima hurdmîna jî kurdî zanê, ayb niyo şima tirkî qesê kenê?"

Dê mordem vano, zarava ma nêzano, qe pê nêhesiyo, qe nêheşna. La belê mordem şikîno biperso. Senê ziwan bî, senê zarave biyê? Nê.

Ma kurdan de yew nêweşiye pêda biya. Ma, ha bizanîme, ha mezanîme; çiyê ra ha xebera ma bibo, ha mebo, çiyê bişinasîme yan jî meşinasîme derheqê ê çî de fikrê xo zaf "rakerde" vanîme. Yanê ma qe nêfikirîme, ke no çiyê ke ez vaa, raşt o yan jî şaş o; rind o yan jî xirab o; hevalê mi tede dejenê yan jî nê. Yan jî ma qe nêfikirîme û nêvame, ez nê çî nêzana, seba nayê jî ganî ez verinde bipersî, no çik o?, çî taba wo?

Nê, niya fikiriyene, niya vatene zahmet a. A rehetê, a aresteye a wa, ke hama çî amê verê fekî vacê.

Na jî qebûl. Mordem vano; de şopê bî, ma se bikeme. La belê ganî mordem dayê ra dime bifikiro. NA derheq de kemasî û şaşiya xo bikero seraşt, nezaniya xo bikero zanitene.

Her çî ra ver jî ganî na xuya corêna ke pêşkarê ma biya, ganî ma xo ci ra raxelîme. Beno, nebena; cawo hop hazir de; bê fikiriyene û bê perskerdene ebi nezaniye çiyânê niya tujan mekerîme. Nê çî, çiyê qijê, çiyê bê qedrê, la belê mordem ke virêndiyê rê ci mecêro, rojanê ameyeneyenan de sarê ma gelê dajnenê, ma rê, şarê ma probleman vecênê.

Li bajarê Amedê serpêhatiya pismam û dotmama wî Xelîlê Ciwan

Careke ji caran, rehmet li dê û bavê guhdaran, xêncî xerabê li ber dîwaran. Li bajarê Amedê malbatek hebû jê re digotin mala Kêrman Beg. Kêrman Beg mirovekî pir dewlemend bû, birayekî wî hebû. Kêrman Beg radibe birayê xwe dizewicîne û daweta wî dike. Di navberê re roj û sal derbas dibin, jina Kêrman Beg û jina birayê wî bi hemle dimînin. Kêrman Beg gazî birayê xwe dike û jê re dibêje ger jina min law bîne û ya te jî qîz bîne, tê qîza xwe bidî lawê min. Jinên her du bira diwelidin, jina Kêrman Beg qîz tîne û jina birayê wî jî law tîne. Navê lawik datînin Xelîl û navê keçikê jî datînin Eysan. Eysan dibe pêşgirtlema Xelîl. Di navberê re sal û zeman derbas dibe, bavê Xelîl dikeve û dimire, Xelîl dimîne li ber destê apê xwe. Kêrman Beg Xelîl û Eysanê davêje dibistanê û wan dide xwendinê. Xelîl û Eysan bi hev re mezin dibin, Xelîl dibe xort Eysan jî dibe qîzeke xama. Dilê Eysan û Xelîl dikeve hev û li ser hev dibin evîndar. Der û cîran ji Xelîl re dibêjin Eysan pêşgirtlema te ye, divê tu Eysanê nedî kesî. Xelîl ji dayika xwe re dibêje rabe here cem apê min Eysanê ji min re bixweze. Dayika Xelîl radibe diçe hizûra Kêrman Beg û dibêje ez hatime xwezgîniyê, Eysanê ji Xelîl re dest bigirim.

Dema dayika Xelîl ji Kêrman Beg re vê gotinê dibêje, Kêrman Beg hêrs dibe û dibêje: "Rabe ji mala min derê, êtîmê nava mala min îro radibe qîza min dixwaze". Dayika Xelîl jê re dibêje: "Kêrman Beg hey hewar, hey meder, tu çima wiha dikî, te di biçûktiya wan de soz dabû, der û cîran tev dizanin ku Eysan pêşgirtlema Xelîl e." Piştî van gotinan, Kêrman Beg radibe berî Xelîl û dayika wî dide û ji mala xwe derdixê. Carek din dibêje "Ez çardara Eysanê nadim ser milê Xelîl, ezê çawa Eysanê bidim Xelîl." Xelîl, tevî dayika xwe bi dilekî bi kul radibin ji mala Kêrman Begê derdikevin û tînen bajêr. Xelîl ji xwe re xaniyekî digire û ew û dayika xwe di xanî de bi cih dibin. Xelîl di bajêr de ji xwe re karêkî dibîne û dest bi xebatê dike. Her roj radibe berê xwe dide sûkê, diçe dixebite. Ger nanek be ger du nan be, êvarê hildide tê malê û dide dayika xwe pê xwedî dike. Dibe êvar Xelîl Eysanê difikire, dibe sibe Eysanê difikire, di zarokatiya xwe de bi hev re geriyane, bi hev re keniyane, bi hev re birçî mane, tih mane, tevlihev razane tev tene bîra Xelîl. Xelîl diçe bajêr dibê Eysan, diçe çolê dibê Eysan, diçe avê dibê Eysan, bi şevê dibê Eysan, bi rojê dibê Eysan.

Eysan tu car ji bîra Xelîl dernayê. Rojêkê Xelîl radibe hespekî ji xwe re dikire û li hespê xwe siwar dibe sibe û êvar karê seyr û nêçîre. Kîjan tê xwezgîniyê Eysanê, Xelîl rêya wî dibire û dibêje Eysan destgirtiya min e tu kes nikare Eysanê ji xwe re bixwaze. Xelîl xortekî pir jîr û çeleng e, di nav bajarê Amedê de ji heft saliyên heya heftê saliyên herkes Xelîl nas dike û herkes pir jê hes dike. Lê Xelîl xortekî bê mal û xizan e.

Di wê demê de di navbera ereb û kurdan de şerekî pir mezin dest pê dike. Ereb roj bi roj zora kurdan dibin û leşkerên Ereban bajarên kurda dixin bin destên xwe. Serok û wezîrê kurdan li hev kom dibin û dibêjin divê em çareyekê ji xwe re bibînin. An jî wê ereb bajarên me tev bixin bin destên xwe û wê me qir bikin. Serok û wezîrê kurdan ferman didin ku çiqas mîrxas cengawer hene wan kom bikin bila li hemberî ereban şer bikin. Wezîrek derdikeve hizûra paşa û jê re dibêje mirovekî pir

Xelîlê Ciwan e, tu kerem bike were malê rûnê, Xelîl çûye sûkê wê lezekî din were." Wezîr derbasî hundur dibe û rûdînin. Dayika pîr ji wan re qehweyekê çêdike, hîn qehwe li ber wan e, Xelîl ji derî de dikeve hundur, merhebatiyê dide mêvanên xwe û li bejn û bala mêvanan dinihêre tev bi rûtbe ne. Xelîlê Ciwan dibêje "Mîrê min li qîsûra min nenihêre, ez bala xwe didim bejn û bala we, rutbeyên we mîna wezîr û paşa ne, ez mirovekî xizan im, gelo we xêr e hûn hatine mêvanê min, hûn çima neçûne

re dibêje ger ez Eysanê ji te re bixwazim tê werî şer? Xelîl jî dibêje: "Belê, hema bila gustîla min bikeve destê Eysanê besî min e." Wezîr dibêje: "Apê te kî ye? Xelîl ji wezîr re dibêje: "Apê min Kêrman Beg e, waliyê Amedê ew bi xwe ye." Wezîr radibe Xelîl hildide, berê xwe dide mala Kêrman Beg. Dema li deriyê mala Kêrman Beg diçe, Kêrman Beg derî vedike. Dema çavên Kêrman Beg bi wezîr dikeve ji tîrsa lêva wî diqelîşe û xwîn jê diniqute û dibêje gelo min çî xete kir ku wezîr hatiye, gelo wê min ji wezîfê hilde an jî wê min bixeniqîne. Wezîr dibêje "Walî netirse ez hatime xwezgîniyê, qîza te bixwazim ji Xelîlê biraziyê te re" Walî dibêje: "Ez Eysanê bi qurbana Xelîl dikim, îcar qey tu hafî heya mala min ez çawa Eysanê nadim biraziyê xwe yê Xelîl, ew biraziyê min e, qey ezê Eysanê bidim yekî ji wî çêtir, heya niha Xelîl nehatibû dewa Eysanê nekiribû." Wezîr digire, gustîlê dixê tiliya Eysanê, ji Xelîl re nişanî dike û derdikeve diçe. Paşê wezîr ji Xelîl re dibêje: "Va ez diçim tu jî li pey min were şer." Xelîl dibêje: "Belê, ezê werim şer, êdî ez bimirim jî xema min nîne." Xelîl radibe diçe, Eysanê dibîne û xatirê xwe jê dixwaze û dibêje Eysanê "Va ez diçim şer, dayika min teslîmê te, ez heya bizivirim tu yê dayika min xwedî bikî." Xelîl radibe berê xwe dide cem paşê û diçe. Xelîl dema derdikeve hizûra paşa, paşa jî qeflek leşker dide emrê Xelîl û berê Xelîl dide şer. Xelîl berê xwe dide şer, pêde pêde dikeve Hemîsê, Kehayê Kerûk û Kerbelayê heya ku tê derdikeve Musul û Bexdayê. Heft salan di nava şer de dimîne, di nava heft salan de fetha heft bajarên dike. Xelîl ji bo ku xem û kesera Eysanê tim û tim di dilê wî de ye û ji bo ku rojekê zûtirîn bigihêje Eysanê li çol û beyaran tim birçî dimîne bi şev û rojan xewa wî nayê. Ji kerban derdek li bedena wî peyda dibe. Piştî ku dizivire cem paşa, paşa xelata wî didê û jê re dibêje lawê min ji cem min neçe, ezê qîza xwe bidim te, te jî bixim serleşkerê xwe. Te ev şerê hanê qezenc kiriyê, ev heqê te ye.

Xelîl dibêje: "Paşayê min ez ji xeynî Têlî Eysanê bi tu qîzê re nazewicim û serleşkerî jî ji min re lazim nî ne." û xatirê xwe ji paşê dixwaze û dikeve serê rê û bi rê dikeve, tê li ser kaniya Xeznegolê. Li wê derê nexweşiya wî pir giran dibe, Xelîl ji hevalên xwe re dibêje êdî xêra min tune e, ez êdî nikarim werim, hûn bidin rê biçin. Ezê teze bi vî halê hanê çawa werim cem Têlî Eysanê. Hûn herin, dema ku Têlî Eysanê hat cem we pîrsa min ji we kir hûnê bêjin Xelîl di şer de şehîd ketiye, belkî ew jî min ji bîr bike û ji xwe re mîrekî din bike. Hevalên wî li ber kaniyê ji Xelîl re holikekê çêdikin û hundurê holikê tije pûş û qîrş dikin, heçî nanê ku bi wan re heye datînin cem Xelîl û kupê avê tije dikin datînin cem. Bi ser de di girin û xatirê xwe ji Xelîl dixwazin bi dilekî kul dikevin rê tînen.

(Wê bidome)

AMADEKAR: SERVET YÜKSELİR

mîrxas û cengawer li bajarê Amedê heye, navê wî Xelîlê ciwan e. Ger destûra te hebe ezê herim Amedê, Xelîl ciwan bînim. Paşa jî qebûl dike û dibêje here bîne.

Wezîr qefleke siwar dide pey xwe û bi rê dikeve, seriyo tu bi qurbana linga bî, Amed tu li ku derê yî ez hatim. Pir tînen hindik tînen, xwe davêjin Amedê. Bala xwe didinê, hinek zarokên biçûk ji xwe re dilîzin. Wezîr li cem wan zarokan disekine û dibêje "Gelî zarokan hûn mala Xelîlê Ciwan nas dikin" û zarok didin pêşiya wezîr, tînin ber deriyê Xelîlê Ciwan. Wezîr li ber derî peya dibe, li derî dixê. Pîrekek ji malê dertê û dibêje "Kerembike lawê min tu pîrsa kê dikî?" Wezîr dibêje: Dayika pîr ev mala Xelîlê Ciwan e? Xelîl li mal e an jî ne li mal e?" Pîrê dibêje "Belê, ev mala

mêvaniya walî û hûn hatine mala min. Min tiştêk fam nekîr." Wezîr ji Xelîl re dibêje "Di navbera me û ereban de şerekî pir mezin dest pê kiriyê, ereb roj bi roj zora me dibin û bajarên me dixin bin destên xwe, paşayê me jî ferman daye ku çiqas mirovên egîd û cengawer hene divê tev komî ser hev bibin û li hemberî ereban şer bikin. Paşayê me jî nav û dengê te seh kiriyê û me şandiyê pey te."

Xelîlê Ciwan li ser van xebardanan hinekî disekine û difikire, Eysanê tîne ber çavên xwe, çavên Xelîl reş û tarî dibin û jê re xeyal çêdibe û dibêje: "Ez herim wê Eysanê bidin hinekan" Xelîl dibê 'wezîrê min.' Wezîr dibêje 'Keremke'. Xelîl dibêje dilê min di qîza apê min de ye. Ger em werin şer wê Eysanê bidin mîr, hesreta Eysan wê di dilê min de bimîne. Wezîr jê

“Kuştin di bingeha xwe de hezkirin e”

Levhalar

“Lixwevegerîn, lixwepirsîn, xwenasîn...”. Ev tîgîn bi gurbûna Şerê Azadiyê re bi şeweyekî hûrbînîr bûn mijara gotûbêjên kurdistanîyan. Bi giştî di nivîs û gotaran de an di nava neynûkê de tîgîn nivîsîn an jî tîgîn boldkirin. Hüseyin Kaytan jî di pirtûka xwe ya dawîn de bi şeweyekî cihereng ev tîgîn “bold” kirine. Pirtûka dawîn a Kaytan, ku bi navê “Levhalar (Lewheyî)” e, gihişt ber destê xwendevanan. Ev pirtûk ku ji helbestên Kaytan pêk tê, jî layê Weşanxaneyê Aram ve hate weşandin. Çapa yekem a pirtûkê, di sala 1997’an de li Almanya-yê ji aliyê Weşanxaneyê Mezopotamya-yê hate belavkirin. Ev pirtûk, duyemîn pirtûka Hüseyin Kaytan e. Berî vê pirtûkê, bi navê “Ölüm Üçler Kadın ve Erkeği” pirtûkeke Kaytan hatibû weşandin.

Pirtûk, di warê şewaza ristinê de awarte ye. Mirov dema pirtûkê dixwîne zêde lê nasekine. Her çiqas “Levhalar” pirtûkeke helbestan e jî, li gelek waran dirûva serpêhatî û kurteçirokan lê dikeve. Kaytan, hem pala xwe daye tiştên rojane, hem jî pala xwe daye hemanên mîtolojîk. Carina ji mirov wertê, ew li çirokekê “binê zemanan” guhdarî dike lê peyre ev tîna mîtolojîk bi rêwî dibe, mirov yekser xwe li ser çiyayên Kurdistanê û li kolanên Stenbolê dibîne. Mirov jî liwanên binê zemanan, digihêje refên ge-

rîlayan. Ligel gerilayên birîndar li dijî berf û bahozê li ber xwe dide. Li çiroka Yadê Naima, ku bi destê xwe dibîne, guhdarî dike. Piştîre diçe li Eminönü masiyan dixwe.

Wekî li jor jî hate diyarkirin, di naveroke “Levhalar” de, temaya rabirdû û lixwevegerînê berbiçav e. Ji ber ku Kaytan bi xwe jî Dêrsimê ye, ev yek bi şeweyekî şarezatir hatiye honandin. Jixwe di helbestên Kaytan de hêmayê Dêrsimê di nav hêmayên sereke de cih digire. Helbestvan girîngî û pêwîstiya lixwevegerînê û lê kolandina raboriyê wiha ristiye:

“...Ru bû, raboriya ku em çeper kiribûn...”

Em ku ve herin jî, li pey me ye raborî”

Her wiha Kaytan jî bo tîgihîştina rewşa îro, pêzanîna dîrok û raboriyê tîne rastê. Ev yek di lewheya yekemîn de wiha hatiye raberkirin:

“...vê demê zîndan e jiyana rastîn ku dilê xwe ye raborî asê kiriye di nava xwe de ka te bi ku ve biçî?”

Li aliyê din Kaytan li ser rewşa dawî jî hêvîdar e û guherîna dawî wiha berpêş dike:

“...Bi leza berikê pêk tê, ew daxwaza asê mabû li raboriyê

...Li me vedigere her tiştê ku me ji dest dabû

çi tiştê ku nediguherî guherî...”

Her çiqas bo hemû nivîskar û helbestnivîsan bingeha afirneriyê zarokatî jî, lê tesîra zarokatîyê di helbestên Hüseyin Kaytan de gelekî bikêr û diyar e. Xuya ye Kaytanî pîrsa zarokatîya xwe dike. Bo nimûne, xaniyên axîn, salebend (taşlı yollar), tîfik û bixêrik, çirayên xaniyên li quntara çiyê.... Bi taybetî xaniyên axîn di helbestên Kaytan de hêmayeke girîng:

“Xweşik in xaniyên axîn lê li ku! Li Kurdistanê”

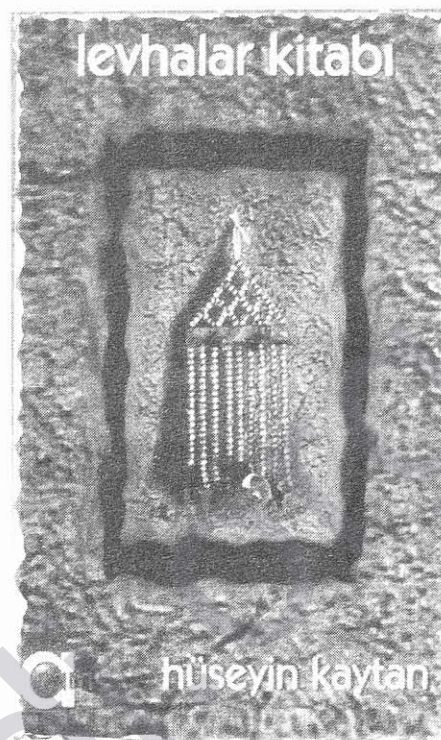
Ji ber vê hindê helbestên Hüseyin Kaytan her çiqas bi tirkî hatibin ristin jî bi tîra xwe kurdewarî ne.

Digel her tiştî hemû temayan, temaya şehîd di helbestên Kaytan de cihekî taybet digire. Kaytan rêzên li ser şehîdan gelekî tîkûz ristine:

“Wê te bibîne! Rûyê bêsi yê îro cardin berê xwe dide Rojhilat mîna demjimêreke rojê, ku dêvle demê, her şehîdên me nişan dide”

Li layê din wateya ku Kaytan li “mirinê” bar kiriye, hêjayî diyar kirine ye. Bi baweriya Kaytan, mirin ne xatirxwestin e û di bingeha xwe de kuştin û hezkirin heman tişt e:

“...Divê mirov fêrî nan xwarinê, şerab vexwarinê û nemaze mirinê bibe... Hay jê hebe! Di navbera hezkirin û kuştinê de tîkî li dar e. Ango kuştin û hezkirin di rastiya xwe de heman tiştin.”

Her wiha di beşa bi navê “Zehirli (Jehrîn)” de lînerîna helbestvan a li ser mirinê bêhtir zelal dibe:

“Dema mir mirov, ne wekî xatirxwestinê, divê wekî ku digihêje hev bimire”

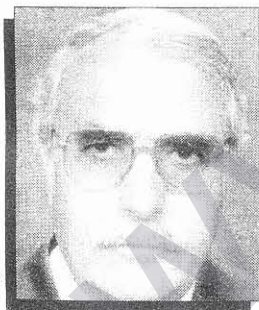
Di pirtûkê helbestvan wateyêke taybet li “hingulîska şinkevir” bar kiriye. Yên ku dixwazin “hingulîska şinkevir” peyda bikin û bi dest bixin, bila ji wê pirtûkê bêpar nemînin.

MAZLÛM EŞREF

*Ji ber ku di kurmançî de peyv dema xerwê bin, nabin pirjimêr, me ji zaravayê kirdkî sude wergirt û me li beramberî “Levhalar” “Lewheyî” bi kar anî.

“Kes bi dada me nepirsit, gille û dadê çi kit”

CELALETTİN YÖYLER

Dema ku mirov reng, rewş û dîmenên hovîtiyê, li Dadgeha Ewlehiyê ya Dewletê DGM ya Enqereyê tîne ber çavên xwe, mirov dixwaze, bi hezaran caran tifûyê li bavê împeryalizma cîhanê bibarîne. Gelo çima împeryalizma cîhanê? Lewre her ew e ku heftê û pênc salin ji bona berjewendiyên xwe yên bi gemar ji dagirkerên welatê me re, piştgirî kiriye û em bi wan dide perçiqandin. Ev dîtin û ramanên hanê, ku em derdibin, realîteyên heftê û pênc salan in, ku li welatê me û Rojhilata Navîn tîne meşandin.

Ma qey Amerîka û dewletên Ewrûpayê, nizanin ku dagirkerên welatê me, heta niha bi hezaran kesên bêçek, kal, pîr û zarok li Dêrsimê, Zîlanê, Sasûnê, Helebçeyê û li cur bi cur devêrên Rojhilat û Rojava û Bakur û Başûr, bi girsetî kuştine û jehr kirine. Hem jî

qey împeryalizm nîzane ku Dewleta nijadperest, bi rêxistinên xwe yên kontrayî, hetanî îro bi hezaran karmend, rewşenbîr, nivîskar û rojnamevanên kurd kuştine. Hem jî wekî kurdan bi sedan zanyarên wekî İsmail Beşikçi, Haluk Gerger û Eşber Yağmurdereli ji ber ramanên wan ên hemdemî û mirovahî, avêtine zîndan.

Dema ku mirov van dîmenên hovane yên li Dadgeha Ewlehiyê ya Dewletê ya Enqereyê, ku li hemberî rewşenbîrê mezin û parêzvanê mafên mirovan Akin Birdal hatine kirin, dibîne, gemariya împeryalizma cîhanê dikeve bîra mirov. Lewre împeryalizm ji dagirkeran pirtir tawanbar û sūcdar e. Bi tundî, divê kesên ku xwe şoreşger û welatperêz dibînin, bi dadgeh û bi dadgerên rejîmê nexapin. Lewre kontra û DGM hevrê ne. Ji ber wê qasê çete di hundirê dadgehê de, tu paxavê ne ji dadgeran, ne jî ji kesî din dikin û dadgehê bi serê xwe de tînine xwarê. Ji ber van bûyerên ku her dem li ser herkesê xwenas û şoreşger diqewimin, divê ew çi bikin û çawa tevbigerin? Pir pêwîst e ku kesên şoreşger li dijî rejîma kontrayî, bi hev bigrin û bi dadgeriya rejîmê nexapin. Çawa ku Seydayê mezin

Mele Ehmedê Cizîrî bi rewşeke elestîkî û watedarî, di dîwana xwe de ev rewşa îro wiha aniye ser zimên:

Kes bi dada me nepirsit, gille û dadê çi kit?

Te nebit dadî resek, beyhûde firyadî çi kit?

Bi kurtasî Seyda dixwaze wiha bibêje: Dema ku kesekî li gilî û şikayetê me bipirse nebe, tu yê gilî û şikayeta çi bikî. Dema ku ji bo te dadger nebe, qêrîn û zarîna te bîkêr e. Yanî divê em xwe nexapînin bi dadgeriya rejîma ku dijminê hemû çînen bindest û hejar e. Lê divê em bi yekîtiyê xurt, bikevine nava tekoşîna li dijî vê rejîma bêdad, nijadperest û xwînmij. Kesên şoreşger li dijî dek û dolabên rejîmê, divê hişyar û amade bin! Lewre di binê stûna asîmanê de, wekî vê rejîmê ne heye, ne jî tê dîtin. Ev heftê û çend salin, armanca vê rejîmê her tunekirin û windakirina gelê me ye. Pir mixabin doza gelê me çiqas bi pêş ve diçe jî, ev rejîm her li ser riya helandin û tunekirina vî geliye. Ev jî mînakî ji tevgerên wan ên barbar û nemirovane ne, ku hêj naxwazin ku heyîna vî gelî bipejirînin.

Bira bira ye, bazar ji hev xuya ye

Li bajarê Nîsêbinê bi navê Eliyê Hecî Kermo mirovek hebû. Miroveki zehf dewlemend bû. Li berrîya Nîsêbinê zeviyên wî yên bejî û avî hebûn. Rojekê ew bang li karkerekî dîke û dibêje:

- Kuro tu feqîr î, karê neh, deh rojan li baxçeyê min heye. Were ji xwe re lê bişixule.
- Ser çavan Apê Elî. Tu qenciyekekî bi min dikî. Ji te gelek razî me.
- Niha tu pere bi min re nîn e; divê di vî karî de tu pere ji min nexwazî. Belaş bişixulî.
- Na Apê Elî na. Miftî belaş. (Feqîro li benda qenciyekekî wî bû.)
- Sibehan tu yê taştîyê xwe li malê bikî û nîvro jî firavîna te li ser te ye.
- Belê Apê Elî.
- Êvarê jî tu diçî malê û şîva xwe li-wir dixwî.
- Temam Apê Elî. Min ev şert û mercên te qebul kirin. Ez ji te gelek memnûn im. A niha ez ê dest bi karê xwe bikim.

Dema Eliyê Hecî diçe malê jê jina wî dipirse:

- Te û karker we çawa li hev kir?
- Eliyê Hecî peymanaxwe û karker bi kêf û devliken ji jina xwe re şirove dike. Ango feneke mezin li yê karker kiriye. Dibe pite pita jinekê bi ser Elî ve dibêje:

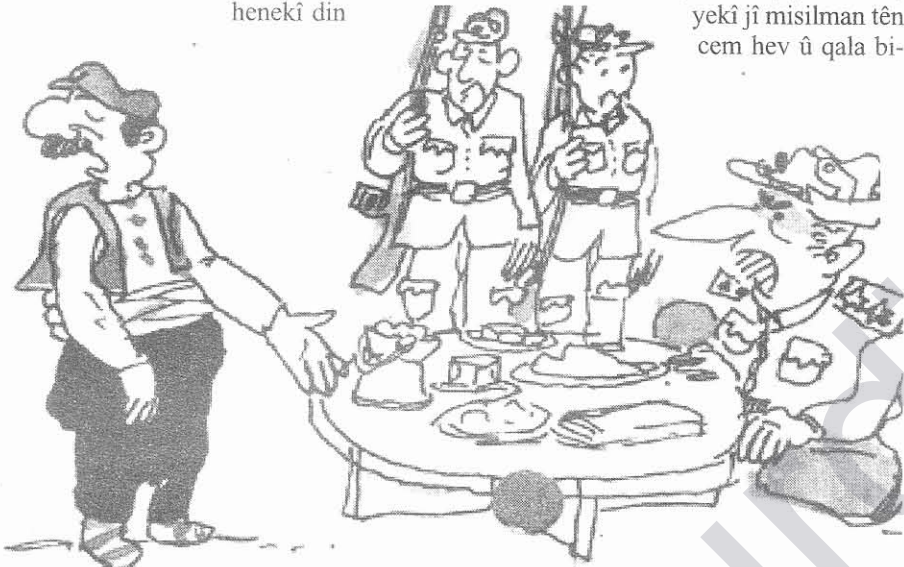
- Tim û daîm tu di bazaran de qels, sivik û sist î. Ev bûye sed carî ku min ji te re gotiye di bazaran de jîr û jêhatî be. Vaye dîsa fen li te hatiye.

- Keçê, fena çi li min hatiye?
- Diviya ku te henekî din

- Keçê ma ez çilo bikim; wele dilê min pê şewitî.

Bihuşt sê tebeqe ye

Rojekê sê zilam, yekî file, yekî cihû, yekî jî misilman tèn cem hev û qala bi-

jî li ber xwe bida.

- Wekî çi? min dikaribû çi bikira?
- Kuro bira bira ye bazar ji hev xuya ye. Te henekî din li ber xwe bidaya, xwe giran bikira, te karibû şîva me ya êvarê jî bixista stûyê wî.

huşt û qiyametê dîkin. Yê file got: "Bi-huş sê qat e. Ya binî ji misilmanan re ye, ya navîn ji cihûyan re ye, ya jor jî wê file bikevinê."

Mêrikê misilman zivirî û got: "Ma mala babê we ye, hûn dê tebeqeya binî

bidin misilmanan?"

File û cihû bûn yek û gotin: "Wele bivê nevwê ew e û hûn me aciz bikin, em wê jî nadin we."

Yê misilman tenê got: "Baş e, hûn dê di ku re herin qata jor?"

Wan jî got: "Em mecbur in di qata we re herin jor." Yê misilman got: "Ger hûn ji bavê xwe neherin."

Berhevkar: Î. OMERÎ

Boqlî Peynîr

Qeymekamê Navçeya Goyan diçe mala muxtarê gundekî. Dema firavîne tê, muxtar tirkî baş nizane û dibêje: "Ka em firavîne bixwin." Pîreka wî firavîne tîne ber wan. Muxter jî pîreka xwe re dibêje: "Hela xanim 'boqlî Peynîr' gefîr qeymeqem bege!"

Qeymeqam jî muxtar re dibêje: "Tu çi dibêjî muxtar?"

Muxtar dibêje: "Hele dur qeymeqam beg, bîz boqlî peynîr vardi, çok güzeldîr." Pîreka wî, peynîrê bi boqê pîvazan têkilkirî, tîne ber wan. Qeymeqam mêze dike penêrekî spî ye. Ew tiştê ku ketiye mêjiyê wî ne wisa ye. Hêdî piçek tem dike, mêze dike tama wî pir xweş e. Ji muxtar re dibêje: "Valla muxtar boklu peynîrînz çok hoş."

SEYDO GOYAN

BI XELAT... XAÇEPIRSA BI XELAT (132) XAÇEPIRSA

Straneke Seyidxan	Sücdar	Asiman	Jir, biaqil	Xerabe
Kesê di wêne de	Peşgîrek	Sîna	Tîpek	Baneşane k	
		Kesê bê av			
Kurin (Zayîn) Dema borî			... Liza		
			Kûçik		
	Herdû tîpên dawîn ên 'mehir'ê	Pêxember ek Ajanseke Tirkîyeyê		6	Vexwarina sereke
					Rojek
..... Zêdan Berî sibê			Bere Kesê nemir		Tîpek
					2
	5			Pêlava hespan	9
				Êzing	
Gihaneke	Tîpa pêşîn		Genimê hêrandî	Qertafek	
	Dînî				
4	Herêmeke Kurdistanê Xweli				7
Sembola serxwebûnê Keser		Xwêşê Bedew			8
			Tîpa piştî 'P' yê	Dengdêra 'Gur'	

Bersiva Xaçepirsa 130'î

Xaçepirsa me bi xelat e. Di 15 rojan de çî bersiv bigihîjin destê me, em dê wan binirxînin û bi riya pişkê li 5 kesan belav bikin. Xelata hejmarê me ya 132'yan Kasetê Bahremê "Govenda Nusaybînê 1" ye.

Jêrenot:
Ji bo ku bersiva we bê nîrxandin, divê hûn "Peyva Veşarî" di nava qutiyên li bin xaçepirsê de binivîsîn û tevî navnîşana xwe ji me re bişînin.

Pênc kesên ku xelata hejmarê 130'yan Pirtûka Selim 'Yusif û Zuleyha' qezenç kirine: Şirin Sönük/ Êlih, Devrim B. Baran/Amed, Hangül Özbey/Amed, Reşit Sönmez /Mêrsîn, İsmail Bakay/ Semsur

PEYVA VEŞARÎ

1 2 3 4 5 6 7 8 9

VENGÛVAZÊN KE HAMEY SANSÛRKERDIN

Şoreş destê xortana vera serkewtin şino

Hasan Akdağ 1'ê pûşpera 1998 de Hannoverê Almanya, Hepsê Akerdeyê Lingen de qandê şermezarkerdina zordariya şerê taybetê tirkan û polîtîkaya Almanya ya penaberan ser xo weşnabi, seba vîranîne ey, Festîvalê Çand û Sporê ê Mazlum Doğanî bi hezaran xortî amey pêser.

Festîvalê Mazlum Doğan ê çand û sporî yewîn par Leuven de viraziya bi, ê diyin jî di Etten-Leur, bajarê Hollanda de rojo îne dest pê kerd. Festîvalo ke, bi seyane werzişkaranê (sporkar) kurdî tewr bî û nezdiyê des hezarî kurdî ardî verê yewbînî, bi rakerdîna adirê festîvalî û bi antena alê ERNK dest pê kerd.

Nameyê komîta festîvalî ser, Ahmet Gülenî qîsey kerd û wina vat: "Kurdê ke ewro sûrgûn de yê, di festîvalê de wayîr rê netewey û ercayîyîne xo veciyay, bi no haway polîtîkayê Almanya yê penaberan sero û şero ke dewleta tirk kurdan sero ramena ci rê bi cewab."

Înan rê 70 cenî, 745 sporkarê kurd tewrê festîvalî bî û 18 beşan de weçînayîno verîn (ön eleme) viraziya. Di pêroyê Ewropa de 24 komê futbolî tewrî bî û miyane girotin (gûreş,) karate, kîck boks, tekvando û boks de weçînayîno verînî viraziya.

Di peyniyê maratona de (vazdayîn dîr û derg) Erdal Demir yewîn, Ali Duman didiyîn, Hüseyin Ersöz jî hîrêyîn veciya. Di kîck boks de Cenay Binay yewîn, Oruç Gördük didiyîn, Erol Özkur hîrêyîn veciya. Di 100

metre vazdayîne cenîyan de Ümit Akdeniz yewîn, Hanım Yalnız didiyîn Ayşe Altınışık jî hîrêyîn veciyê. Di 400 metre vazdayîne cenîyan de Ümit Akdeniz reyna yewîn, Hanım Yıldız didiyîn û Halide Akdeniz jî hîrêyîn veciyê.

Di sporanê Rojhelata Dûrî de xortê kurdan 15 deqeyê kêfê temaşekaran ard. Tekvando de İbrahim İm yewîn û didiyîn jî Emrah Görmez veciya. Bi hezaran kurdan bi kêfweşîna temaşekerd.

Rojo didiyîn de, Festîvalê 2'yîn ê Mazlum Doğanî ê Ciwanan bi vatenê Nuri Dersimî dest pê kerd; Alvoz Roje, Koma Teatra Ehmedê Xanî, Koma Muzîka Berfîna Besta, Ozan Eylem, Ozan Xelîl Xemgîn û Gerîla

Yusif konser da.

Nûnerê Yewîna Ciwanên Kurdistanî (YCK) Xortê ke Ewropa de weşîna (jiyanê) xo ramenê zey "Şahîne Mezopotamya" bi name kerdî. Yewîna Azadiya Cenîyanê Kurdistanî (YAJK) û Xortê Şoreşger ê Alternatîfî (Devrimci Alternatif Gençlik) jî mesajî rîştî festîval.

Serokê Giştî yê PKK Abdulah Öcalan jî raya telefoniya tewrê festîvalî bi û vînanîne xo yê xortan ser wina ardî ziwan. Öcalanî mesajî xo de xortê kurdî zey motorê şoreşî nişan day û wina vat: "Xortî, hem bîngêhê mergî, hem jî bîngêhê vejîne (diriliş), coka bîngêhê xilasi yê (reyayîne) jî. Ek qezenc bibo, heme çî bi xortan qezenc beno. Şoreşê kurdan xortan da

dest pê kerdin û inana jî oyo serkewo." Öcalanî da zanayîn ke vîst seriyo oyo teverê welatî de maneno, la belê teverê welatî de manayîn kesi girêdayîni welatî ra dûrî nefînenno. Serokê PKK qîseyê xo wina dewam kerd: "Ezo vîst seri yo teverê welatî de xo kena tamam, û min welat mezg û zereyê xo de viraştî û no viraştî qe yew wext jî nîno vînikerdin û bi şexsiyetê azadî çiqas dûrî bê jî, mardim her wext şeno xo hemverê çiyê xirab bisewiknê (bipawo)." Öcalanî weyn da xortanê Ewropa û da zanayîn ke karê înan tenya xo şerî rê hedrekerdin niyo û di karêdo zanistî, çandî û viraştîna jûbiyîna kurdan de hetkarî û rêberî jî karê înan ê. Abdullah Öcalan wast ke xortî bi girêdaneyê şehîdana karê xo bikerê. Serokê PKK Öcalanî artêşekê xortan sero jî vindert û ana vat: "Xo baş raverberdin jî bi qasî şerê koyan muhîm o. Gere şîma ana hîra bewnê, girêdayîbiyayîna bi şehîdan jî na wa. Mekewê miyanê çiyê xirabî, eger şîma bikewê çîyanê winayan miyan, şîma kewnê duşteverê vîranîne Hasan Akdağî. Madem nameyê nê festîvalî nameyê Hasan Akdağî nawo ro, gerek şîma nêkewê miyanê qe sucêke, hele hele karê tilyak (uyuşturuç); ma tilyag kerdo qedexe, şîma jî nêkewê miyanê nê karî. Ene faqey neyarî ya. Bi hezaran xortan ewca kenê pûçî. Ez wazena vacî nika ra pey ez şîma dir a. Ez reynan vana ez xo nêkena extiyar. No nişan dano ke ez girêdayîyê şîma wa. Ma xort dest kerd pêkerd, mago xort biqedênin. Rayê bîni çiniyo."

Birayê min ê hêja û delal nivîskar û rojnamevanê kurd, Hüseyin Deniz, di 9'ê gelawêja sala 1992'yan de li Serêkaniyê bi destê kontrayan hate qetilkirin.

Ew bi serbilindî kete nav karwanê şehîdên çapemeniya azad. Birayê min Hüseyin şehîdê azadiyê ye.

Em di heftsalîya şehîdbûna te de bi hurmet te û hemû şehîdên Welat bi bîr tînin. Em te jî bîr nakin, tu her dem di dilê me de dijî.

LI SER NAVÊ MALBATA WÎ
XWÎŞKA WÎ
EDLA DENİZ

HÜSEYİN DENİZ

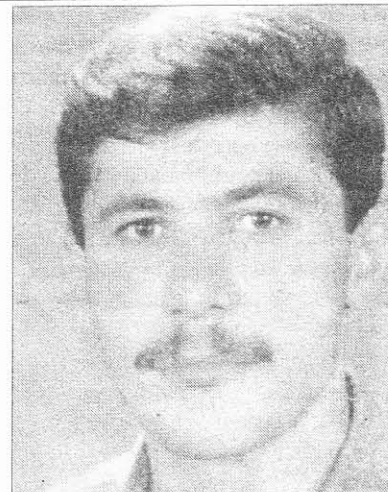
Silav be ji rojên ronahî re
Ên bi das û çakûç dimeşîyan,
Silav be ji ên ku ji bo gel mirine re.
Ê çek di dest de ketiye erdê
Hezar silav ji wan re,
Ji jiyana wan a birûmet re.

Hevalê Hüsnü li Almanyayê li bajarê Hannoverê tevî hevalekî xwe ket nav karwanê şehîdan.

Em li ser şexsê Hevalê Hüsnü li ber bîranîna şehîdên azadiyê bi rêz serê xwe ditewînin.

Li ser navê welatparêzên Cizîra Botan

SACÎDE Û JIYAN

HÜSNÜ İMRET
1973-27.07.1998

WELAT
ROJNAMEYA HEFTEYÎ
(Haftalık Gazete)

■ Xwedî (İmtiyaz Sahibi)
M. NURİ KARAKOYUN

■ Yönetim Yeri
İstiklal cad. Asmalı Mescit sok. 35/37 No:308

Beyoğlu/İstanbul
TEL: (0 212)
251 79 37-251 90 13
FAX: 251 95 85

■ Gerîndeyê Giştî yê Weşanê
(Genel Yayın Yönetmeni)
SAMI TAN
■ Berpîrsê Karên Nivîsaran
(Yazı İşleri Müdürü)

M. SALİH TAŞKESEN
■ ÇAPXANE
Yeni Asya Matbaacılık A.Ş.
■ Yayın Koordinasyon:
Gündem Basın ve Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.

■ BELAVKIRIN
BİRYAY Dağıtım
■ NÜNERİTİYÊN ME
(Temsilciliklerimiz)

■ Mersin
Tel: 0 (324) 233 83 96

■ İzmir
Tel: 0 (232) 425 37 02
München:
(Nûnerê Giştî yê Ewropayê)
Mahmut Gergerli
Tel: 49 871 672 29
Fax: 49 871 670 815

■ Swisre:
İhsan Kurt
Tel-fax
41 21 652 76 07
■ Hollanda:
S. A. Fewzi
31 104 85 55 43
■ Suriye:
Jana Seyda
Helim Yüsiç

Bi serokê NÇM'ya Mêrsînê Servet Özkan re hevpeyvîn

Di şer de pêşî çand tê bînpêkirin

Xebat li ser çand û hunera kurdî ye. Lê mixabin axaftina me bi zimanekî biyanî ye. Pêwîst e mirov li kampanyaya rojnâmeya Azadiya Welat xwedî derkeve "bi zimanê xwe bixwîne, binivîse û bifikire."

Birêz, Servet, NÇM çi çax li Mêrsînê vebû û dest bi xebatê kir.

○ NÇM berî niha du salan, 26 firmeh'ê de vebû. Vebûna NÇM yê jî pêwîstiyek bû, çanda gelê kurd û gelên Mezopotamya yê di bin zilm û zorê de ye. Çanda me tê pişavtin. Armanca me jî ew e ku em li çand û hûnera xwe xwedî derkevin û bi pêşve bibin. Xebata me li ber hemû astengiyan jî berxwedan e.

Ji roja ku NÇM vebûyê heta îro çend kom hatine avakirin û perwerdahiya we çawa didome?

○ Ji vebûnê heta îro di warê mûzîk, folklor û şanoyê de xebat tîn kirin. Di mûzîkê de bi navê Koma Welatê Rojê, Koma Vendidad û Koma Hemdem sê kom hatine avakirin. Di folklorê de "Govenda Şoreşê," di şanoyê de "Teatra Arzeba" xebatên xwe didominin. Li aliyê din jî ji bo beşa wêneyan xebat tîn kirin.

Dema behsa NÇM ê dibe şaxa Stenbolê bîra mirov bi rastî gelek xebatên wan ên giranbûha hene. Bi her awayî xwe bi gel daye pêjirandin. Em dikarin vî tiştî ji bo we jî bibêjin?

○ Ji vebûnê heta îro gel germahiyeke mezin nişan da li hemberî hemû astengiyan jî gel bi paş ve gav navêjê. Bi zanatî li saziyên xwe xwedî dardikeve. Hêjî em nikarin bibêjin em bersiva van daxwazan didin, ev xwedî derketin jî xebata me xurtir dike. Ji bo vê divê em xebatên xwe baş bikin.

Her wekî hûn pê dizanin, şerekî qirêj li welatê meşandin û vê gavê hûn jî ji welatê xwe dûr in, li vî welatê biyan hûn bi hunereke çawa dixwazin bersivê bidin vî şerê qirêj?

○ Hêzên mêtînger di vî şerî de pêşî dixwazin çanda gel ji holê rakin, bi vî awayî jî şerê xwe divê bi ser bixe. Di şer de pêşî çand tê bînpêkirin, lewra çand, hebûna gel e, bîngeha wî ye. Her gel bi çanda xwe tê naskirin. Dema mirov ji erdnîgariya xwe dûr dikeve, li metropolan dijî her tiştî jî mirov re biyan dibe, lewre ji zimanê xwe, ji çanda xwe dûr dikeve. Gel di merheleyeke wisa de bû, jî xwe, jî zimanê xwe û çanda xwe şerm dikir. Lê îro bi têkoşinê re gelê me êdî xwedî li van nîrxan derdikeve. Jê re bûye rûmeteke mezin. Dema mezinên me yên 60-70 salî tene vir, bi zimanê xwe dipiyivîn, li muzîkê guhdar dikin, xwe li gundê xwe dihêsin.

Mezopotamya xwedî çandê dewlemend e. Lê mixabin ev çanda dewlemend, tevî gelê kurd hatiye tarûmarkirin. Hûnê karibin, bi çi awayî li vê çandê xwedî derkevin û wê derxînin ser rûyê avê?

○ Wê pêşaroj nişan bide. Armanca me di xebatên me de ew e. Gelê kurd gelekî

qedîme, li nîrxên xwe heta îro xwedî demeketiye. Kurd di van hêlan de bi saziyên xwe nû ne, ev jî bi destpêka têkoşinê ve girêdayî ye. Dîroka gelê kurd bi dîroka têkoşina azadiyê ve girêdayî ye. Li ber hemû zilm û zora mêtîngeran gelê kurd ne zimanê xwe jî bîr kiriye ne jî çanda xwe, ev jî ji ber erdnîgariya wî ye. Pêwîst e mirov bikeve nava her hêla jiyana kurd. Hemû nîrxên tarûmarkirî divê em bidin jiyandin, ev jî armanca me ye hem bidin jiyandin û hem jî bi pêş ve bibin, xurt bikin.

Dema em li saziyên kurdan dinêrin, hemû kesên di van saziyan de dixebitin kurdin lê mixabin bi zimanekî biyanî diaxivin. Bi taybetî jî hin kes qasê dibêjin ez li ser çanda kurdî li ser zimanê kurdî dixebitim lê di jiyana xwe ya rojane de bi zimanê xwe naaxivin ev ne xwe xapandin e gelo?

○ Belê bi sedan sal e zimanê me qedexekirî ye. Ev bersiv xwerexnekirin e jî. Xebat li ser çand û hunera kurdî ye. Lê mixabin axaftina me bi zimanekî biyanî ye. Bi rastî jî li hemû saziyên me yên çandî biryara axaftina bi zimanê kurdî hatibû standin. Qedexekirina li ser zimanê me sedema vê qasê, mirov baş nikarin xwe bi kurdî îfade bikin ev jî dibe sedem ku bi zimanê xwe, naxwîne û nanivîse. Dema mirov van neke, nikare bipeyive jî, pêwîst e mirov li kampanyaya rojnâmeya Azadiya Welat xwedî derkeve "bi zimanê xwe bixwîne, binivîse û bifikire." Divê mirov di her hêla jiyandê de bi zimanê xwe bipeyive û vê kêmasiya mezin ji holê rake.

Hin kes hene dibêjin em hunermend in û radîhêjin tembûra xwe berê xwe didin Ewropayê hûn van kesan çawa dinirxînin û ji bo wan bangek we heye?

○ Ev rev e. Li welat şerekî heye, di vî şerî de jî bersiva berjewandiyên wan nayê dayîn, tirs heye ev jî dibe sedem. Lê dema mirov van bibêje pêwîst e mirov rastiyeke bîne ber çav, li welat derfetên xebatên bi kurdî tune ne, lê li hêla din jî hin kes bazirganiya vî karî dikin, ji ber vî jî li derfetên fireh digerin, loma jî welatên Ewropayê li xweşê wan diçe. Îro saziyên wekî NÇM'ê derfetên vê xebatê derxistine. Dikarin xebatê bikin lê dişa jî mirovên berjewendiyên wî li pêşiya têkoşina gelê wî ye, dûr dikeve, di-reve. Banga min ji wan re ew e ku xebatên

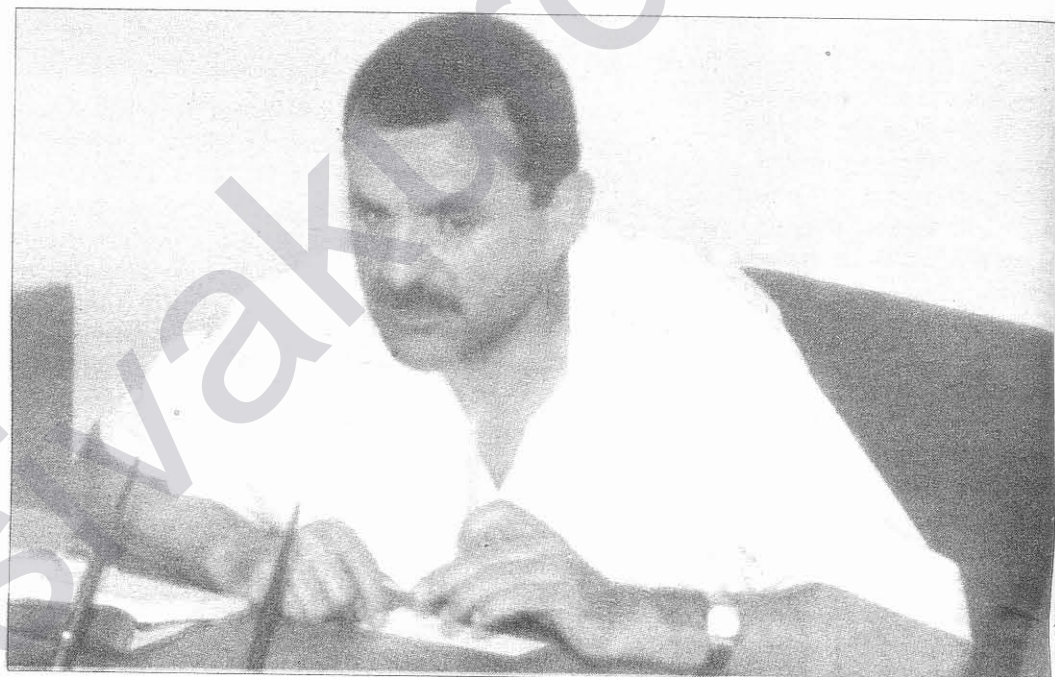
xwe di saziyên xwe de bikin. Îro bi têkoşinê neke dijwar ev derfet hatiye çêkirin, bi xwîna şehîdan ev sazî hatiye avakirin, divê mirov li ser van nîrxên bi rûmet bazirganiyê neke. Ev jî sîcekî pir mezin e. Yên ku hûnerên wan hene û dixwazin ji bo gelê xwe kar bikin, bila di saziyên xwe de vî karî bikin.

Astengî an jî pêkutiyên dewletê li ser we hene.

○ Digel ew qas astengî ji dişa em xebata xwe bi pêş ve di bin. Ne gengaz e ku em gavan bi paş de bavêjin. Di her qada hunerê de em bi kel û ahd dixebitin. Em vê piştgeriyê, vê hêzê jî ji gelê xwe distînin.

Hûn bi giranî li ser kîjan beşa hunerê dixebitin.

○ Em tu cudahiye naxine nav şaxên hûnerê, her guliyê hûnerê ji bo me giranbûha

Servet Özkan ji bo hunermendên revok bang kir û got: "Divê li ser nîrxên gelê kurd bazirganiyê nekin. Divê hunera xwe di saziyên xwe de bixebitînin."

○ Di destpêka vebûnê de pir astengî çêbûn pêşî xwestin xebata me bibînin, ka digihên armanca xwe an na, piştî saleke din astengiyan xwe nişan dan, ev jî ji ber xwedî derketina gel e. Di 27'ê adara 97'an de nêzikî 30 kesî hatin binçavkirin. Di nav wan de zarokên 5 salî û kalên 80 salî jî hebûn. Naxwazin ziman û çanda kurdan pêş de here, mirov bi çanda xwe bîr perwerdekirin. Ev jî dibe sedema van astengiyan. Di 2'ê sernawezê de Teatra Jiyana Nû hatibû vir, wê demê şanoger ji ser sehneyê anîn xwarê, tevî min 13 heval girtin. Nêzî 400 kes kişandî kamerayê, navnişanên wan hatin standin. Dû re ez û ji şanogera Kemal Ulusoy 40 rojî di girtîgehê de man. Îro tenê ji bo salona çalakîyan 3 doz hatine vekirin. Armanca wan a yekem ew e ku me di warê aborî de biqedînin, ji ber vê yekê hêwana (salona) me ya ku me çalakî tê de pêk dianîn mohr kirin. Hîna jî girtî ye. Her wekî hûn pê dizanin şaxê NÇM'ya Amedê jî hatiye girtin a Ruhayê vebû vebû, ew jî girtin. Gelek caran jî avêtin ser şaxa Stenbolê.

Digel ew qas astengî û pêkutiyên dewletê, hûn xebata xwe çawa bi pêş ve dibin.

ye. Lê gelê me niha şano nas nekiriye. Dema berê gelê me bi çavekî ne baş li şanoyê dinerî teyê bigota qey di riyeke ne qenc de ye, bi wî awayî dinirxand. Lê vê gavê şanoya kurd hêdî hêdî xwe bi gelê dide naskirin. Heta niha gel hema xwe dabû ser muzîk û folklorê, ez bawer dikim em ê di qada şanoyê de jî xwe bi gelê bidin pejirandin.

Belê banga we ya dawî çi ye?

○ Banga min ji ronakbîrên me re ew e, hin kes hene, dibêjin em welatperêz in bi rastî berdêl jî dane lê mixabin îro li saziyên xwe xwedî dernakevin. Dema mirov dihere mala wan, zarokên wan zimanê xwe yê zikmakî jî bîr kirine, ev jî rûşî ye. Çand û ziman rûmata gelin. Pêwîst e mirov li çanda xwe li zimanê xwe xwedî derkeve îro rojnâmeyeke wekî Azadiya Welatê weşandin heftê carekê pêwîst e ev rojnâme bi deh hezeran bê firotin. Pêwîst e mirov li van nîrxan xwedî derkeve, bila tu kes jî bîra neke ku rûmeta me bi derketina van nîrxan ve girêdayî ye.

FATİH BENEDEWAR/ MÊRSÎN